

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

OPENBAAR MINISTERIE EN WETTIGE VERDEDIGING

Voorafgaande opmerkingen.

I. Het is onbetwist dat de wettige verdediging mag ingeroepen worden zowel door derden, die het slachtoffer tegen een aanval beschermen, als door de aangevallene zelf die zich verweert.

II. Bij het beoordelen der wettige verdediging moeten zekere stelregels in acht genomen worden, doch het aanpassen der feiten aan deze stelregels behoort aan de rechter, met andere woorden het aannemen of niet aannemen der wettige verdediging is een feitelijke kwestie.

Het accoord nopens de beginselen zal dus geenszins uitsluiten dat de ene afs strafbaar misdrijf aanziet een daad die de andere als gerehtvaardigd beschouwt.

III. Een auteur (Collin, Strafrecht, blz. 134) beweert dat de regelen betreffende de wettige verdediging objectief zijn. Indien hierdoor slechts moet verstaan worden dat deze rechtvaardigingsgrond objectief is omdat hij zijn oorsprong vindt niet de persoon van de dader, maar in de bestaande feiten, is de bewering juist volgens de klassieke stelling.

Doch zoals naderhand zal blijken, is de beoordeling van een geval van wettige verdediging in overgrote mate gesteund op subjectiviteit.

IV. Betreffende de historiek en de grondslag van de wettige verdediging — zie Garçon, Droit pénal, art. 328, n° 1 tot 10).

Stelregels der wettige verdediging.

De wettige verdediging, beter genoemd noodweer, veronderstelt : 1) een verdediging opgelegd door de noodzakelijkheid; 2) tegen een actuele en onrechtmatige aanslag; 3) die een ernstig gevaar oplevert voor de persoon van de aangevallene.

1) Noodzakelijkheid van de verdediging.

I. Nopens het begrip van de noodzakelijkheid leest men in de voorbereidende werken (zie het verslag van de heer Haus namens de regeringscommissie in Nijpels : le droit pénal et législation criminelle de Belgique, blz. 234, n° 85) :

« L'appréciation de la nécessité de la défense appartient à celui qui se croit en danger, mais il est jugé » de cette nécessité à ses risques et périls : il est » coupable si, dans la position où il se trouve, il ne » fait pas de ses facultés intellectuelles l'usage qu'il » doit en faire. »

Op te merken valt dat de meeste schrijvers er de mening op na houden dat diegene die de wettige verdediging inroept, verondersteld wordt te hebben gehandeld met koelbloedigheid en noch drift, noch drang mag doen gelden (Thiry, La légitime défense, R. D. P. 1908, blz. 433 en volg.; Nijpels, III, n° 10, n° 239; Haus, Droit pénal, uitgave 1874, n° 630).

De aangevallene zal dus op koelbloedige doch subjectieve wijze oordelen of hij zich in de noodzakelijkheid bevindt een aanval af te weren en op dezelfde wijze uitmaken welke middelen hij daartoe zal aanwenden.

II. De noodzakelijkheid van het aangewende middel en de wijze om de aanval af te slaan wordt verder onderzocht.

2) De aanslag moet onrechtmatig zijn.

Is een aanslag, uitgelokt door het slachtoffer, een onrechtmatige aanval waartegen de uitdager zich mag verdedigen ?

De voorbereidende werken drukken zich als volgt uit (Nijpels, III, n° 96) :

« Si la provocation est de nature à placer le provocateur » qu'évident que le provocateur ne peut avoir le droit » de repousser la force par la force; l'attaque qu'il » a provoquée est juste ou plutôt elle n'est qu'une » légitime défense. Mais si le fait de provocation n'a » pas ce caractère le provocateur est en droit de repousser l'attaque de son adversaire, pourvu que la » réaction violente soit l'unique moyen de salut. En » effet, bien qu'il se soit volontairement exposé au » danger qui le menace, son adversaire n'avait cependant pas le droit de l'attaquer, de mettre sa vie en péril... »

De stelling die voorafgaat werd nooit betwist.

Het slachtoffer mag dus de wettige verdediging inroepen bij het afweren van een aanval die hij zelf,

door middel van bedreigingen of smaadwoorden, heeft uitgelokt (Haus, n° 590).

3) *Het afweren van het gevaar voor een ernstig kwaad.*

I. Wat moet verstaan worden door een ernstig kwaad (danger grave)?

Nopens dit punt bestaat er een zekere verdeeldheid. In de voorbereidende werken leest men:

« Pareillement il y a légitime défense pour repousser les attentats ayant pour objet de faire des blessures graves à une personne, particulièrement de la mutiler ou de la soumettre à des tortures, corporelles » (Nijpels, III, n° 86. — Zie ook Haus: Droit pénal, I, n° 578).

Die opvatting werd zienbaar beïnvloed door een zeer oude stelling. Destijds betekende een ernstig kwaad uitsluitend een aanval, hetzij op het leven, hetzij op de lichaamsintegriteit.

De zienswijze der oudere schrijvers kan terug gevonden worden in een studie van advocaat-generaal De Rijkere (La défense légitime, B. J. 1926, blz. 33 en volgende).

Moderne auteurs hebben eerder de neiging de wettige zelfverdediging niet ondergeschikt te maken aan levensgevaar of aan zware lichamelijke letselen (Simons, Traité pratique de la légitime défense, blz. 45 en volgende, en aangehaalde rechtsschrijvers).

Garraud (Droit pénal, I, n° 300) vat de kwestie samen op uitstekende wijze:

« Il faut considérer comme grave, parce-qu'il est irréparable, le mal qui menace la vie, l'intégrité corporelle, la liberté ou la pudeur de la personne attaquée. Il n'est pas nécessaire, en effet, pour légitimer l'emploi de la défense individuelle, que le péril couru soit un péril de mort: la personne menacée de coups, de blessures, de mutilations, de séquestration a le droit de se défendre par la force. »

Het wordt dan ook aangenomen dat men zich met geweld mag verzetten tegen het toebrengen van slagen en wonden (Ber. Brussel, 23 Februari 1914, Pas. 1914, II, 189).

De uitdrukking « noodweer » draagt de oplossing in zichzelf: Een kwaad is ernstig wanneer degene die het afweert handelt gedreven door het instinct van zelfbehoud.

Thiry (la légitime défense, R. D. P. 1908, blz. 441) gaat te ver wanneer hij leert: « lorsqu'il résultera de ces circonstances que la personne avait un intérêt sérieux à protéger, on admettra la cause de justification. »

Het volstaat zijn studie, die te veel gesteund is op de logica, te lezen om het voorgestelde criterium beslist te verwerpen.

II. Het is nochtans niet het kwaad op zich zelf dat moet beschouwd worden, doch het gevaar waarin de aangevallene meent te verkeren. Dit brengt een nieuw subjectief element op de voorgrond.

Wie zich bedreigd gevoelt met ernstige letselen kan de wettige zelfverdediging inroepen (Garçon, Code pénal, art. 328, n° 26). Eensluidendheid bestaat des-aangaande.

Wanneer voelt men zich redelijkerwijze bedreigd? « Il suffit, » zegt Braas, « que la victime ait cru de bonne foi que sa vie ou intégrité étaient gravement menacées et qu'elle ait obéi à l'instinct de conservation. » (Braas, Traité de droit pénal, blz. 111, en aangehaalde rechtspraak).

Een arrest van het Hof van Beroep te Gent dd. 25 Mei 1925 (Pas. 1925, II, 143) zegt ongeveer het-

zelfde: « attendu que si la crainte d'un danger née dans le chef de l'ayant droit est prise en considération encore faut-il que pareil sentiment fût raisonnable, c'est-à-dire qu'il reposât sur des apparences graves... »

Deze meningen komen er op neer te verklaren dat er gegronde vrees voor gevaar bestaat wanneer de aangevallene gedreven door het instinct van zelfbehoud te goeder trouw gehandeld heeft.

III. Bijna alle schrijvers nemen aan dat er een verhouding moet bestaan tussen de aanval en het afslaan van de aanval. Deze regel bestaat sinds de oudheid (inculpatae tutelae moderatio). Hij werd uiteengezet en verdedigd door Jousse (zie studie De Rijkere, loc. cit.). Deze verhouding is een feitelijke vraag (Nijpels en Servais, art. 416, n° 16).

Niettemin hebben schier alle auteurs en de rechtspraak zich met het vastleggen van zekere regels onledig gehouden.

In de voorbereidende werken (Nijpels, III, n° 93) leest men reeds:

« Ce n'est pas se défendre légitimement contre une attaque injuste que de donner la mort à celui qui en est l'auteur quand on pourrait y parer avec plus de modération. »

Haus (in zijn handboek, n° 584) drukt zich uit in die zin:

« La réaction défensive doit se proportionner à la gravité du danger qu'il s'agit d'écarter. On doit modérer la défense et ne pas faire à l'agresseur plus de mal que la nécessité de notre conservation ne commande (inculpatae tutelae moderatio). Ainsi ce n'est pas se défendre légitimement contre une attaque injuste que de donner la mort à celui qui en est l'auteur quand on pourrait y parer avec plus de modération. »

« Il appartient au juge de la culpabilité d'apprécier, d'après les circonstances de fait, si d'autres moyens moins violents que ceux qui ont été employés se sont présentés à l'accusé sans qu'il ait dû réfléchir pour le trouver. »

Prins oordeelt er niet anders over:

« La défense pour être légitime, doit être proportionnée à la gravité du danger que l'on repousse. Elle ne doit pas dépasser ce qui est strictement nécessaire à la protection de la personne menacée. Il y a là une question de fait à résoudre suivant les circonstances. (Science pénale et droit positif, n° 329, 5°, blz. 194). »

Garraud (Droit pénal, I, 305), op zijn beurt schrijft: « Celui qui est attaqué et qui est mis, suivant l'expression légale, dans la « nécessité » de se défendre peut faire à son agresseur tout le mal indispensable pour que son droit soit sauvegardé. »

Garçon (Droit pénal, art. 328, n° 12 en 29) merkt op:

« La défense privée devient illégitime parce qu'elle est incompatible avec tout l'ordre public, si, pour éviter un mal insignifiant, elle se réalise par un crime. »

De rechtspraak is in dezelfde zin.

« Attendu, » zegt een arrest van Gent, « que si la condition de la proportionnalité requise entre la défense et l'attaque devait être méconnue, on verrait un principe tutélaire de la vie de chacun dégénérer en un danger permanent pour la vie d'autrui » (Ber. Gent, 27 Juli 1925, Pas. 1925, II, 144).

Het hoogste Hof heeft evenmin gearzeld:

« Attendu qu'aucune de ces circonstances d'où l'arrêt déduit la légitimité de la défense ne concerne »

» la mesure dans laquelle le prévenu s'est défendu et » ne permet à la Cour de Cassation d'apprécier si, » d'après la Cour d'appel, la défense a été propor- » tionnée à l'attaque, c'est-à-dire si l'attaque obligeait » le prévenu pour sa sauvegarde ou pour celle d'autrui » à commettre l'homicide excusable (N.B. een grond » van verschoning was aangenomen geweest door » K. I.); que dès lors la décision n'est pas justifiée et » viole l'art. 416, C. P. II » (Verbr., 25 Mei 1925, Pas. 1925, I, 259).

In dezelfde zin: V., 24 Juni 1935, Pas. 1935, I, 292; V., 3 Maart 1941, Pas. 1941, I, 62; V. 24 Juni 1952, Pas. 1942, I, 158; V. 12 December 1949, pas. 1950, I, 243.

Een enkele rechtsauteur verwerpt de noodzakelijke evenredigheid (Thiry, loco citato), waarschijnlijk omdat hij zich stelt op het standpunt der te zuivere logica en abstractie maakt van het positief recht.

Collin (Strafrecht, blz. 134) sluit zich aan bij Thiry, doch brengt geen stevige bewijsvoering aan in het voordeel van zijn stelling. Het arrest door schrijver ingeroepen, heeft geenszins de draagwijdte die eraan toegeschreven wordt.

IV. Quid wanneer de perken van het « inculpatae tutelae moderatio » worden te buiten gegaan?

In dergelijke geval is de wettige zelfverdediging uitgesloten, doch naar gelang de omstandigheden kan de wetsovertreding hetzij verschoond, hetzij gematigd worden door toekenning van verzachtende omstandigheden, hetzij van alle straf vrijgesteld worden bij toepassing van artikel 71 S.W.B.

Enkele aanhalingen desbetreffende zijn niet overbodig:

« Du moment où l'on dépasse ce qui est nécessaire » pour assurer sa conservation il n'y a plus de cause » de justification mais la loi reconnaît que le fait est » excusable. » (P. B., Cause de justif., n° 65; zie ook Garraud, I, 306).

« Celui qui enfreint les règles de la légitime défense » sera excusé, pourvu que dans cette dernière hypo- » thèse l'accusé ait agi dans le premier mouvement » de colère excité par l'agression et non pas avec » réflexion et par esprit de vengeance. » (Nijpels, III, n° 101, n° 86).

« Si une attaque violente et subite enlevait à la » personne attaquée toute espèce de réflexion, il » pourrait y avoir contrainte morale et application de » l'art. 71 C. P., mais non des principes de la légitime » défense. Cette décision s'applique à tous les cas où » l'agent a été poussé par un mouvement irrésistible » à enfreindre les règles de la légitime défense. » (P. V., V°, Cause de Justification, n° 64. Zie ook Haus, n° 630.)

V. Vim vi repellere licet, las men bij ouden. Welke middelen mogen aangewend worden om het geweld af te weren? Destijds, tengevolge van een gevoel van ridderlijkheid, dat vreemd had moeten blijven aan de wettige verdediging, nam men aan dat vuistslagen geweerd moesten worden met vuistslagen, messteken met messteken, enz.

Braas zegt terecht (blz. 110, 3° en rechtspraak) dat het aangewende middel onverschillig is (zie ook Garçon, art. 328, n° en volgende).

Een andere stelling aannemen ware onredelijk. Zou een vrouw, die op het punt staat gewurgd of verkracht te worden door een boosdoener, geen mes mogen gebruiken om haar aanvaller te kwetsen en zo nodig om het leven te brengen? Het tegenovergestelde beweren ware terzelfdertijd het begrip van de noodweer uitschakelen.

Bewijslast en verplichtingen van het Openbaar Ministerie bij het opzoeken der gronden van rechtvaardiging en van verschoning.

A. Klassieke stelling.

I. In de regel wordt de noodweer aangezien als een « exceptie waarvan het bewijs door de verdachte moet geleverd worden. » « Dans la règle générale, zegt Jousse, » celui qui a tué un autre n'est pas présumé le faire » dans le cas d'une légitime défense. Aussi, c'est à » celui qui oppose ce moyen à le prouver » (cfr. De Rijkere, blz. 35).

De Franse rechtsleer adviseert in dezelfde zin.

Garraud (n° 294 en 295) zegt:

« Il résulte de la différence de nature de ces divers » moyens de défense que le fardeau de la preuve pèse » sur le prévenu lorsqu'il invoque un fait justificatif, » qu'il pèse sur le Ministère Public lorsque celui-ci » prétend que tous les éléments du délit sont réunis. »

De schrijver van Dalloz (Repert. Boek 36, V°, Preuve 93) uit een gelijkaardige opinie.

In België wordt dezelfde stelling meestal vooropgezet.

Haus (n° 597) schrijft: « La loi ne présume point » dans ces circonstances la nécessité actuelle de la » défense. C'est donc à l'accusé qui veut invoquer » cette cause de justification à prouver que toutes » les conditions de la légitime défense existent dans » l'épèce. »

Nijpels en Servais (laatste uitgave, blz. 315, n° 7) delen dezelfde mening: « Notre système pénal est » fondé sur le principe que l'homme doué du libre » arbitre est pénalement responsable et sur l'appré- » ciation que le libre arbitre est inhérent à la respon- » sabilité humaine. Si, exceptionnellement un homme » en est privé, c'est à celui qui invoque cette situation » exceptionnelle et anormale à en faire la preuve.

» L'article 414 précité le proclame quand il s'agit » d'une atténuation du libre arbitre. Il doit en être de » même par identité de raison quand il s'agit de sa » suppression. » (N.B. in geval van noodweer.)

Een arrest van het Hof van Beroep te Gent dd. 27 Juli 1925 (Pas. 1925, II, 146) verklaart: « attendu » que sans une attaque, une défense ne se conçoit » point et que celui qui invoque la légitime défense » doit prouver d'abord que la victime l'avait assailli » ou menacé. »

Uit hetgeen voorafgaat moet besloten worden dat de twijfel moet uitgelegd worden tegen de verdachte omdat, waar er twijfel bestaat, het bewijs der exceptie niet wordt geleverd.

II. Weegt de bewijslast eveneens op de verdachte b.v. indien hij het inculpatae tutelae moreratio is te buiten gegaan en het misdrijf dientengevolge slechts als een verschoonbare daad kan beschouwd worden?

De bewijslast van het verschoonend feit voorzien door artikelen 411 en volgde, wordt door de wet zelf aan de verdachte opgelegd volgens de klassieke stelling.

Nijpels en Servais, I, blz. 315, n° 7, schrijven:

« En cas de doute sur l'existence du fait générateur » de la cause de justification ou de l'excuse, ce doute » profite-t-il ou non au prévenu?... »

» En ce qui concerne les excuses, la question est » résolue négativement par le texte de l'art. 414. Lors- » que le fait d'excuse sera prouvé... Nous pensons que » la même solution s'impose en ce qui concerne les » causes de justification. »

III. Om welke redenen wordt de bewijslast voor de

noodweer aan de verdachte opgelegd? (volgens de klassieke stelling).

De taak van het Openbaar Ministerie bestaat er in het bewijs te leveren van de gronden van schuldig verklaring, met andere woorden het moet zowel het zedelijk als het materieel bestanddeel van het misdrijf bewijzen. De rol van de verdachte bestaat er slechts in de bewijsvoering door het Openbaar Ministerie voorgebracht, af te wachten en gebeurlijk te weerleggen.

Wanneer de wet gronden van niet-schuldig-verklaring voorziet (de krankzinnigheid — thans de zware geestesstoornis —, de overmacht (art. 71 S.W.B.), de minderjarigheid en de dwaling), brengt het Openbaar Ministerie het bewijs niet in van het zedelijk bestanddeel van het misdrijf; de verdachte zal dus, zonder enige bewijsvoering te moeten voorbrengen, van alle strafvervolgingen ontslagen worden.

Heel anders gaat het wanneer gronden van rechtvaardiging voorhanden zijn. In dit geval inderdaad levert het Openbaar Ministerie het bewijs van het materieel en van het zedelijk bestanddeel van het misdrijf. De verdachte zal geenszins beweren dat hij het materieel feit niet heeft bedreven of dat hij het inzicht niet had het feit te bedrijven.

Hij zal zeggen: «Feci, sed jure feci». Hij wendt een verdedigingsmiddel aan dat, zo het gegrond bevonden wordt, de rechtvaardiging van zijn daad zal teweegbrengen.

Dit bewijsmiddel doet inderdaad, ingevolge de wet, het onwederrechtelijk karakter van zijn daad verdwijnen.

De verdachte roept een werkelijke «exceptio» in. Hem hoort het het bewijs te leveren van de uitzondering die hij inroept.

B. Critiek van de klassieke stelling.

Volgens de klassieke leer heeft het Openbaar Ministerie de verplichting de bestanddelen van het misdrijf te bewijzen. De grond van rechtvaardiging, tot de bestanddelen van het misdrijf niet behorende, is een «exceptio», waarvan het bewijs moet geleverd worden door wie ze inroept.

Enkele schrijvers hebben op beschroomde wijze gepoogd deze stelling te lenigen (Simons, blz. 95 en volgende; De Rijckere, col. 41; nota onder Cass. Fr., op 7 Augustus 1873, D.P. 1873, I, 385) zonder nochtans de kwestie uit te diepen: Het vraagstuk kan onderzocht worden ter hand van volgende beschouwingen:

I. De noodweer wordt *opgelegd* door het instinct van zelfbehoud.

Degene die zijn leven bedreigd gevoelt, handelt onder druk van een macht (het instinct van zelfbehoud), waaraan de gewone mens niet kan weerstaan.

Aldus handelende beschikt hij niet meer over voldoende oordeelsvermogen opdat dit het zedelijk bestanddeel van het misdrijf zou uitmaken.

Wanneer de verdachte gehandeld heeft onder de drang van de noodweer zijn al de bestanddelen van het misdrijf, bepaaldelijk het zedelijk bestanddeel, niet voorhanden. De noodweer voorzien bij artikel 416 S.W.B. is slechts een geval van toepassing van artikel 71 S.W.B. (Zie nochtans Foriers: L'Etat de nécessité, n° 348.)

Zelfs de klassieke schrijvers, die, wat de gevolgen betreft, het verband tussen noodweer en overmacht verwerpen, kunnen niet nalaten de noodweer te onderzoeken wanneer zij artikel 71 S.W.B. instuderen.

Nijpels en Servais (loco citato) aanzien de noodweer als een geval van tijdelijk verlies der vrije wilsbeschikking.

II. Bestaat de «exceptie» in het strafrecht?

Het strafrecht is van enge toepassing. Begrippen overgenomen uit de wetboeken van rechtspleging of van burgerlijk recht behoren er niet thuis, ten ware zij op uitdrukkelijke wijze door de strafwet voorzien werden.

Inzonderheid in zake bewijs bestaat er een grondig verschil tussen het strafrecht en het burgerlijk recht. «En matière criminelle il y a indivisibilité dans les preuves de la culpabilité et de la défense», zegt de schrijver van Dalloz (Rep., V°, Preuves, n° 93).

De zending van het Openbaar Ministerie bestaat er in de wetsinbreuken op te sporen en tevens de mate waarin een wetsinbreuk strafbaar is, te onderzoeken.

Wanneer de wet de strafbaarheid van zekere misdrijven vermindert of te niet doet, behoort het aan het Openbaar Ministerie, dat gebonden is zowel door de wet die het feit strafbaar verklaart, als door de wet die er de strafbaarheid van wijzigt, de verminderde of de te niet gedane strafbaarheid te onderzoeken.

Met andere woorden, het Openbaar Ministerie heeft als verplichting het misdrijf op te sporen in de vorm die er uitdrukkelijk aan gegeven wordt door de wet.

Het is niet denkbaar dat het Openbaar Ministerie een wettekst, ingevolge dewelke een feit strafbaar is, zou inroepen zonder rekening te moeten houden met een andere wettekst die, aan hetzelfde feit, mits zekere voorwaarden, de gehele of gedeeltelijke straffeloosheid verzekert. (Vergelijk Verbreking, 13 Februari 1950, Pas. 1950, I, 406.)

Om kort te gaan, het Openbaar Ministerie hoeft te bewijzen:

1. dat de verdachte een misdrijf heeft gepleegd;
2. dat de verdachte zich, op het ogenblik van het misdrijf, in de omstandigheden door de wet in zijn hoofde gewild, bevond om een strafbaar misdrijf te plegen.

III. Uit wat voorafgaat mag besloten worden dat:

1. Wanneer de verdachte de wettelijke omstandigheden die het misdrijf beïnvloeden, niet kenbaar maakt en de bundel ze evenmin openbaart of laat vermoeden, het Openbaar Ministerie zich in de onmogelijkheid bevindt omstandigheden die hem onbekend zijn, op te zoeken.
2. Wanneer daarentegen de bundel aanduidingen geeft van het bestaan van dergelijke omstandigheden of wanneer de verdachte ze opwerpt, het Openbaar Ministerie de verplichting heeft het onderzoek in die zin te richten om deze omstandigheden vast te stellen en ze te doen gelden.

IV. Het is niet uitgesloten dat de strafwet in bepaalde gevallen de bewijstlast *uitdrukkelijk* aan bepaalde oplegt.

Thans zijn dergelijke gevallen moeilijk te vinden, zo is de uitdrukking door de wetgever gebruikt in artikel 414 S.W.B.: «Wanneer het verschonende feit bewezen is...» niet uitdrukkelijk genoeg om de bewijstlast op de verdachte te verschuiven. (Contra Nijpels en Servais, blz. 315, n° 7.)

Dergelijke uitdrukking kan uitgelegd worden in de zin dat een verschonend feit, om in aanmerking te komen, moet bewezen zijn zoals het misdrijf zelf, om strafbaar te zijn, eveneens moet bewezen zijn.

**Bevoegdheid van de Raadkamer om te kennen
nopens de grond van rechtvaardiging voorzien
door artikel 416 S. W. B.**

Volgens de wetteksten is de raadkamer bevoegd om de wettelijke verdediging vast te stellen en dus de buitenvervolginstelling van de verdachte te bevelen.

Artikel 416 S.W.B. zegt inderdaad: «er is noch misdaad, noch wanbedrijf wanneer...» en artikel 128 Wetboek van Strafvordering, dat de machten der raadkamer omschrijft, meldt: «Indien de rechters van oordeel zijn dat het feit noch een misdaad, noch een wanbedrijf is... verklaren zij dat er geen aanleiding is tot vervolging...»

Faustin Helie en Nijpels (Instruct. Criminelle, II n° 2866, en aangehaalde rechtspraak) drukken zich dan ook uit in bewoordingen die geen twijfel over laten: «Il est clair que la Chambre du Conseil doit connaître des faits de force majeure ou de légitime défense puisque ces faits dégagent l'agent de sa responsabilité pénale, puisque dès qu'ils sont constatés l'acte incriminé cesse de constituer un délit.»

Vanzelfsprekend heeft de raadkamer dezelfde macht wanneer verdachte niet gehandeld heeft uit

noodweer, maar onder drang van een macht waarvan hij niet kon weerstaan (artikel 71 S.W.B.).

Doch zal zij gebeurlijk de bevoegdheid hebben de grond van verschoning te decreteren wanneer verdachte b.v. niet binnen de perken van het inculpatie tutelae moderatio is gebleven?

Voorname auteurs (n°s 2867 en 2868) antwoorden ontkennend.

Beltjens (Encyclopédie du droit criminel, artikel 127, n° 66) beweert het tegenovergestelde.

De discussie behoort tot het verleden en levert geen practisch belang meer op. Ingevolge artikel 3 der wet van 23 Augustus 1919 kent de raadkamer eveneens van de verzachtende omstandigheden en van de gronden van verschoning.

Ingeval van moord b.v. (artikel 294 S.W.B.) zou de raadkamer, na toepassing gedaan te hebben van artikel 411 S.W.B., de verdachte dus kunnen verwijzen naar de correctionele rechtbank.

Pedro DELAHAYE

Raadsheer in het Hof van Verbreking.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 14 Mei 1954

Eerste Voorzitter: M. Louveaux

Raadsheer-Verslaggever: M. Huybrechts

Procureur-Generaal: M. Hoyoit de Termicourt

Advocaat: Mr Delacroix

Rijksmaatschappelijke Zekerheid. — De in art. 12 van het Wetsbesluit van 28 December 1944 bepaalde termijn van drie jaar is een verjaringstermijn en niet een vervaltermijn.

Uit de vergelijking van artikel 2, § 1, lid 3 van het Wetsbesluit van 6 September 1946, waarbij het Wetsbesluit van 28 December 1944 is gewijzigd, met § 2 van hetzelfde artikel blijkt, dat de wetgever door te bepalen dat de vorderingen, waarover de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid beschikt vóór de burgerlijke Rechtbanken tegen de aan dit Wetsbesluit onderworpen werkgevers wegens niet-betaling der bijdragen binnen de voorgeschreven termijn, na drie jaar verjaren, de verjaring van deze vorderingen heeft willen losmaken van die van de strafvordering wegens dezelfde tekortkoming van de werkgevers. De wetgever heeft daardoor willen beletten dat de verjaring van de strafvordering die van de vordering vóór de burgerlijke rechter met zich zou brengen en dienvolgens deze laatste vordering aan de regels omtrent de verjaring in burgerlijke zaken willen onderwerpen.

Noch de tekst van het Wetsbesluit noch het doel, dat de makers ervan hebben willen bereiken, geeft enige steun aan de mening, dat bedoelde termijn van drie jaar geen verjaringstermijn zijn zou aan de bepalingen van het B.W. omtrent de stuiting onderworpen, doch een vervaltermijn, die niet zou kunnen worden gestuit.

R.M.Z. t/ Baiwir.

Gelet op het bestreden vonnis, de 29e Maart 1952 gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Luik, rechtdoende in hoger beroep;

Over het enig middel: schending van artikel 12 inzonderheid paragraaf 1, van het Wetsbesluit van 28 December 1944, betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, gewijzigd bij artikel 2 van het Wetsbesluit nummer 1073 van 6 September 1946, van artikel 9 van het besluit van de Regent dd. 16 Januari 1945 betreffende de werking van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, gewijzigd bij artikel 1 van het besluit van de Regent dd. 7 September 1946; van de artikelen 2219, 2227, 2244 en inzonderheid 2248 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden vonnis de conclusies van aanlegger in verbreking heeft afgewezen, welke strekten tot toekenning van de bijdragen, vermeerderingen en verwijlinteressen, betreffende de vier kwartalen van het jaar 1947, om reden dat de termijn van drie jaar, aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid toegestaan tot het vervolgen vóór de burgerlijke rechtsmachten van de invordering der door verplicht aangesloten werkgevers verschuldigde sommen, een termijn van verval zou zijn, waarop aldus de stuitende of schorsende oorzaken van de verjaring niet van toepassing zijn;

zulkas terwijl deze termijn een werkelijke termijn van verjaring is, waarop al de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende de verjaringen van toepassing zijn, waaruit volgt dat het bestreden vonnis zijn beslissing met naar recht verkeerde motieven heeft gerechtvaardigd, wat voor het overige gelijkstaat met een gebrek aan redenen en aldus de in het middel aangehaalde wetsbepalingen heeft geschonden;

Overwegende dat uit de vergelijking van lid 3 van paragraaf 1 van artikel 2 van het Wetsbesluit van 6 September 1946, waarbij het Wetsbesluit van 28 December 1944 wordt gewijzigd, met paragraaf 2 van hetzelfde artikel, blijkt dat de opstellers van dit Wetsbesluit, door te bepalen dat «de vorderingen waarover de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid vóór

de burgerlijke rechtbanken beschikt tegen de aan dit Wetsbesluit onderworpen werkgevers, uit hoofde van niet-betaling der bijdragen binnen de voorgeschreven termijn, na drie jaar verjaren», de verjaring van deze vorderingen onafhankelijk hebben willen maken van die van de strafvordering, steunend op dezelfde tekortkoming van de onderworpen werkgevers; hebben willen vermijden dat de verjaring van de strafvordering die van de vordering vóór de burgerlijke rechter met zich zou brengen en dienvolgens deze laatste vordering aan de regels van de verjaring in burgerlijke zaken hebben willen onderwerpen;

Dat noch de tekst van het wetsbesluit, noch het doel hetwelk de opstellers ervan hebben willen bereiken, de beslissing van het bestreden vonnis rechtvaardigen, volgens welke beslissing de alzo bepaalde termijn van drie jaar geen verjaringstermijn is, aan de bij het burgerlijk wetboek voorziene stuitende oorzaken onderworpen, namelijk aan artikel 3248 van dit Wetboek, doch een vervallstermijn, waarvan het verstrijken het verval van het recht van de Dienst met zich brengt;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden vonnis, doch enkel voor zoveel het gewezen is over het deel van aanleggers vordering, dat tot doel heeft de bijdragen, vermeerderingen en interessen betreffende het jaar 1947, en voor zoveel het over de kosten beslist;

Beveelt dat melding van dit arrest zal worden gemaakt op de kant van het gedeeltelijk vernietigde vonnis;

Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Hoei, rechtdoende in hoger beroep.

NOOT: Zie o.a. in andere zin: Ab. Luik, 14 Januari 1952, R.W. 1952-1953, 934; Rb. Kortrijk, 15 Januari 1953, R.W. 1952-1953, 938 met noot; Vrederechter Mechelen, 10 April 1953, R.W. 1953-1954, 276, met noot. In de zin van bovenstaand cassatie-arrest: Vrederechter Schaarbeek, R.W. 1953-1954, 449 met noot.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 2 April 1954.

Zetel: M. Devaux, voorzitter-verslaggever, en MM. Moureau en Holoye.
Auditoraat: M. Vander Stichele
Advocaat: Mr Van Remoortel

1. Verzoekschrift. — Rechtspleging. — Termijnen (1).
2. Administratieve akten. — Geldigheid. — Schending van de wet. — Motieven (2).
3. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Belang (2).
4. Overzeese gebieden. — Stedebouw (3 tot 6).
5. Administratieve akten. — Geldigheid. — Vormen. Motieven (3).
6. Administratieve akten. — Interpretatie (3).
7. Raad van State. — Geschil nietigverklaring. — Bevoegdheid (3).
8. Burgerlijke en individuele rechten (5).
9. Administratieve akten. — Bekendmaking (7).
10. Administratieve akten. — Geldigheid. — Afwending van macht (8 en 9).
11. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Middel (9).
12. Overzeese gebieden. — Burgerlijke en individuele rechten (10).

13. Administratieve akten. — Geldigheid. — Schending van de wet. — Vroegere onwettige akten (11 en 12).

1. *Dat het belang bij de vernietiging van akten welke in de loop van een zelfde procedure werden gesteld en ieder een definitief karakter hebben verkregen, eerst naar aanleiding van een latere akte is komen te ontstaan, is geen omstandigheid die de termijn van beroep tot vernietiging van deze akte kan verlengen.*
2. *Omdat aan een bij de bestreden akte gevoegd document een verkeerde benaming is gegeven, is die akte evenwel niet gebrekkig wanneer de verzoeker daarvan geen nadeel heeft kunnen ondervinden.*
3. *Het decreet van 21 Februari 1949 op de stedebouw, legt aan de Gouverneur-generaal geen verplichting op tot het motiveren van de ordonnantie waarbij hij een algemeen plan van aanleg vastlegt en over de aangevoerde bezwaren uitspraak doet, evenmin tot het bekendmaken van het verslag. Het stilzwijgen van het decreet ten deze kan niet worden goedge maakt door andersluidende verklaringen die in de loop van de besprekingen op de Koloniale Raad werden afgelegd.*
Aan het bepaalde in het decreet is voldaan wanneer de bezwaren door de administratieve overheden werden onderzocht en ter beslissing werden voorgelegd aan de Gouverneur-generaal, die bij uitsluiting over de opportuniteit uitspraak doet; deze immers kan door de Raad van State niet worden beoordeeld.
4. *De bestemming welke een plan van aanleg en de bijgevoegde memorie aan onroerende goederen geven, ook al stelt zij grenzen aan de vrije beschikking van de eigenaar over zijn eigendom, onteigent hem niet in de zin van artikel 2 van de wet van 18 October 1908 op het gouvernement van Belgisch-Congo, hetwelk artikel 11 van de Grondwet toepasselijk verklaart ten aanzien van de bewoners van Congo.*
5. *Wanneer de Gouverneur-generaal aan een grond tegelijk een bestemming geeft die onteigening met zich brengt, en een andere bestemming die er geen tot gevolg heeft, overtreedt hij artikel 4 van het decreet op de stedebouw hetwelk onderstelt dat de gebouwen die op de hun bij benadering gereserveerde plaatsen moeten worden opgetrokken, althans door de aard van hun bestemming geïdentificeerd zijn.*
6. *Krachtens artikel 11 van het decreet op de stedebouw mag de Gouverneur-generaal het plan en de bijgevoegde memorie slechts wijzigen op grond van bezwaren, aanmerkingen en adviezen. De aangebrachte wijzigingen behoren door de uitslag van het onderzoek objectief te worden verklaard.*
7. *Dat een administratieve akte niet werd bekendgemaakt, is zonder invloed op de wettigheid er van.*
8. *Het feit dat de administratie in de loop van een procedure haar zienswijze heeft gewijzigd, vormt op zichzelf geen vermoeden van machtsafwending. Evenmin het feit dat de bestreden maatregel bijzonder zwaar op de verzoeker drukt.*
9. *Aantijgingen die in de loop van het schriftelijk onderzoek niet werden geuit en met betrekking waarop de verzoeker geen feiten aanvoert die hij verlangt te bewijzen, kunnen niet in aanmerking worden genomen tot staving van een middel van machtsafwending.*
10. *De verzoeker is niet gerechtigd op een maatregel*

- van rassenonderscheid kritiek uit te brengen, wanneer hij zich niet beroept op enige desbetreffende verbodsbepalingen in het Kongolese recht.*
11. *De Raad van State mag, evenmin als de rechtbanken van de Kolonie, een met de wet strijdige bepaling van een decreet toepassen ter verwerping van een middel tot vernietiging, gesteund op het feit dat de bestreden akte in strijd zou zijn met een bijzondere wet van de Kolonie.*
 12. *De strekking en de wettigheid van die bepalingen van het decreet welke de bestreden akte op de verzoeker niet toepast, heeft de Raad van State echter niet te onderzoeken.*

Van Hertenryk en Schoonjans t/ Belgisch-Congo.

Gezien het verzoekschrift van 5 Maart 1952 waarbij Marcel Van Hertenryk en Maurice Schoonjans de Raad van State verzoeken « de ordonnances n° 97/44 van 13 Februari 1950, n° 97/416 van 20 December 1950, n° 97/31 van 7 Februari 1951, n° 97/135 van 10 Mei 1951, en n° 97/289 van 27 September 1951 » van de Gouverneur-generaal van Belgisch-Congo te vernietigen;

Gelet op het arrest van 18 September 1953, waarbij de heropening der debatten wordt bevolen en waarbij de zaak op de terechtzitting van 18 December 1953 werd gesteld, op welke datum zij opeenvolgend tot de terechtzittingen van 22 Januari en 5 Februari 1954 werd uitgesteld;

Overwegende dat de ordonnances van 13 Februari 1950, van 20 December 1950, van 7 Februari 1951 en van 10 Mei 1951 respectievelijk zijn bekendgemaakt in het Ambtelijk Blad van Belgisch-Congo van 25 Februari 1950, in het Ambtelijk Blad van 25 December 1950, in het Ambtelijk Blad van 25 Februari 1951 en in het Ambtelijk Blad van 21 Mei 1951; dat een termijn van meer dan 150 dagen is verlopen alvorens het beroep bij de Raad van State werd ingediend;

Overwegende dat in de eerste vier ordonnances de Gouverneur-generaal bij toepassing van artikel 13 van het decreet van 21 Februari 1949 op de stedenbouw in Belgisch-Congo besliste, dat voor het gebied van de stad Leopoldstad en de aangrenzende zones een algemeen gewestelijk plan van aanleg zou worden opgemaakt, dat hij de districtscommissaris van Midden-Congo gelastte het plan en de memories als bepaald in het decreet op te maken en vaststelde vóór welke datum « de plannen en memories » aan de Gouverneur-generaal ter goedkeuring moesten worden voorgelegd; dat bij dezelfde ordonantie de daarin bepaalde streek aan de gelding van het decreet op de stedenbouw werd onderworpen overeenkomstig artikel 20 van dit decreet; dat de tweede ordonantie van 20 December 1950 een andere datum heeft vastgesteld om plan en memories aan de Gouverneur-generaal voor te leggen; dat de Gouverneur-generaal in zijn derde ordonantie van 7 Februari 1951 het door de districtscommissaris van Midden-Congo voorgestelde algemeen gewestelijk plan van aanleg verwierp en besliste dat een nieuw plan door hem zou worden opgemaakt; dat de vierde ordonantie van 10 Mei 1951, tot intrekking van de ordonnances van 20 December 1950 en van 7 Februari 1951, opnieuw heeft beslist dat de Gouverneur-generaal het algemeen gewestelijk plan van aanleg van de agglomeratie Leopoldstad ambtshalve zou opmaken; dat de Gouverneur-generaal dus bij ordonantie van 20 December 1950 beslist had die plans op te maken omdat hij de door de districtscommissaris voorgestelde plans niet goedkeurde, ter-

wijl hij bij ordonantie van 10 Mei 1951 dezelfde beslissing nam omdat hij van oordeel was dat de door de districtscommissaris voorgestelde plans niet binnen de gestelde termijnen waren opgemaakt;

Overwegende dat ofschoon de eerste drie ordonnances in de loop van een zelfde procedure bij toepassing van hetzelfde decreet zijn uitgevaardigd, ieder van die ordonnances rechtsgevolgen had en een phase van die procedure afsloot: de eerste onderwierp de daarin afgebakende streek aan de gelding van het decreet, de tweede wijzigde een door de eerste vastgestelde datum, de derde verwierp het voorgestelde plan; dat de vierde ordonantie eveneens een definitief karakter had: intrekking van de vroegere ordonnances en beslissing dat de Gouverneur-generaal zelf het algemeen gewestelijk plan van aanleg voor de agglomeratie Leopoldstad ambtshalve zou opmaken, omdat hij terecht of ten onrechte van oordeel was dat die plans niet binnen de gestelde termijn waren ingediend;

Overwegende dat de verzoekers inroepen dat alleen de ordonantie van 27 September 1951, tot goedkeuring van het definitieve plan, hun belangen heeft geschaad; dat deze omstandigheid niet volstaat om de termijn van beroep tegen regelmatig bekendgemaakte ordonnances te verlengen; dat, in strijd met de bewering van de verzoekers, de termijn niet loopt vanaf het tijdstip « waarop het goed van verzoekers door de bestreden administratieve maatregelen werd verstoord » maar wel vanaf de dag waarop de bestreden maatregelen met algemene strekking regelmatig werden bekendgemaakt;

Overwegende dat het beroep derhalve slechts onvankelijk is voor zover het gericht is tegen de in het Ambtelijk Blad van 13 October 1951 bekendgemaakte ordonantie van 27 September van hetzelfde jaar; dat de Gouverneur-generaal in deze ordonantie besliste dat « het hierbijgevoegde gewestelijk plan van aanleg van de agglomeratie Leopoldstad en de memorie, overeenkomend met het plan en de memorie op 22 Mei 1951 aan het openbaar onderzoek onderworpen, definitief worden vastgesteld, behoudens de in de inleiding van deze ordonantie opgesomde wijzigingen »; dat bij deze ordonantie ook de tegen het voorgestelde plan aangevoerde bezwaren werden verworpen;

Overwegende dat de verzoekers een eerste middel inroepen dat gesteund is op onregelmatigheden in de vorm, waardoor deze administratieve handeling zou zijn aangetast; dat zij aanvoeren dat bij die ordonantie van 27 September 1951 volgend bericht aan het publiek was gevoegd: « Op grond van artikel 12 van het decreet van 21 Februari 1949 op de stedenbouw, zijn het algemeen gewestelijk plan van aanleg van de agglomeratie Leopoldstad en de daarbij gevoegde memorie, zoals zij bij ordonantie n° 97/289 van 27 September 1951 definitief werden vastgesteld, ter inzage van het publiek neergelegd: 1° op ... enz. »; dat na de ordonantie van 10 Mei 1951, de procedure van het openbaar onderzoek in verband met het door de Gouverneur-generaal voorgestelde plan geopend werd bij het bericht d.d. 15 Mei 1951, hetwelk in het Ambtelijk Blad van Belgisch-Congo d.d. 21 Mei 1951 werd bekend gemaakt, dat in dit bericht werd gezegd dat de afschriften van het plan aan de in artikel 8 van het decreet genoemde overheden waren overgemaakt en dat het plan met het oog op het openbare onderzoek in het bureau van de districtscommissaris van Midden-Congo te Leopoldstad was neergelegd, zonder dat in genoemd bericht gewag werd gemaakt van memories die bij het plan waren gevoegd; dat de verzoekers daaruit besluiten dat het plan, of althans de zogezegd bij dat plan gevoegde memorie, niet definitief op een regelmatige wijze is kunnen goedgekeurd worden;

Overwegende dat niet wordt betwist dat bij het plan, samen met een toelichtende legende, een document was gevoegd, getiteld: «reglement voor de erfdiensbaarheden», waarnaar de legende verwees; dat juist de bepalingen van dat reglement voor de erfdiensbaarheden als de memorie werden beschouwd en door de ordonnantie van de Gouverneur-generaal definitief werden goedgekeurd; dat de verzoekers niet aantonen dat zij benadeeld werden door het feit dat op een gegeven tijdstip van het onderzoek, verkeerdelijk de benaming: reglement voor de erfdiensbaarheden werd gegeven aan wat memorie is geworden in het bericht, dat als bijlage van de ordonnantie van 27 September 1951 werd bekendgemaakt; dat anderzijds artikel 12 van het decreet ordonnantie «geen enkele nietigverklaring van de plans en van de memorie wegens vormgebrek meer mogelijk is»; dat het ingeroepen middel niet in aanmerking kan worden genomen;

Overwegende dat de verzoekers beweren dat de Gouverneur-generaal zijn ordonnantie, althans de verwerping van de bezwaren welke zij tegen het plan naar voren hadden gebracht, had moeten motiveren; dat dit gebrek aan motivering de vernietiging tot gevolg moet hebben;

Overwegende dat geen enkele bepaling van het decreet de Gouverneur-generaal verplicht zijn ordonnantie te motiveren; dat de verslaggever in de Koloniale Raad evenwel in zijn verslag vermeldt dat: «Voldoening zou moeten worden geschonken aan de openbare mening ten aanzien van het gevolg aan de bezwaren tijdens het onderzoek ingediend», dat hij hieraan toevoegde: «Daartoe zullen onderrichtingen worden verstrekt, met het oog op de bekendmaking van het verslag dat bij de administratieve beslissing is gevoegd»; dat deze verklaringen niet kunnen worden ingeroepen om te voorzien in de leemten van het decreet dat, niettegenstaande deze tussenkomsten in de Koloniale Raad, noch de motivering noch de bekendmaking heeft voorgeschreven; dat uit het dossier blijkt, dat het bezwaar van de verzoekers door de administratieve overheden is onderzocht en ter beslissing voorgelegd aan de Gouverneur-generaal die uitspraak heeft gedaan over de betwiste opportuniteit of de gronden van de verzoekers in de aan het decreet op de stedenbouw onderworpen zone moesten worden opgenomen en of aan deze gronden de in het plan vermelde bestemming moest worden gegeven; dat aldus voldaan werd aan het bepaalde in het decreet; dat het de Raad van State niet toekomt, zijn beoordeling in de plaats te stellen van die van de Gouverneur-generaal aangaande de opportuniteit van de genomen beoordeling, die daarvan de grondslag was, aan te geven;

Overwegende dat de verzoekers ook aanvoeren dat de Gouverneur-generaal de bepalingen van de memorie niet in de voorgeschreven vorm heeft bekend gemaakt; dat zijn ordonnantie van 27 September 1951, die enkel besliste dat het gewestelijk plan en de daarbij horende memorie definitief vastgesteld zijn, bekend gemaakt is samen met een bericht zeggend dat het gewestelijk plan en de daarbij gevoegde memorie ter inzage van het publiek werden neergelegd op de in artikel 12 van het decreet vermelde plaatsen, terwijl de memorie in dezelfde vorm als de ordonnanties had moeten bekend gemaakt zijn;

Overwegende dat zelfs indien de regelen met betrekking tot de bekendmaking van de akten van de administratieve overheid niet werden in acht genomen, het gemis van bekendmaking niet de nietigverklaring van de niet bekend gemaakte akte tot gevolg zou hebben; dat het door de verzoekers ingeroepen middel niet gegrond is;

Overwegende dat de verzoekers tegen de bestreden ordonnantie de machtsafwending inroepen; dat het feit, dat de eigendom van de verzoekers niet in het eerste plan en wel in het tweede waren begrepen, niet op zichzelf een vermoeden van machtsafwending is; dat de verzoekers zouden moeten bewijzen dat deze beslissing niet om redenen van algemeen belang is genomen; dat de verzoekers wijzen op het abnormaal karakter van de opeenvolgende beslissingen van de gouverneur-generaal, welke het eerste plan om tegenstrijdige redenen hebben verworpen; dat deze ommekeer van de gouverneur-generaal wordt uitgelegd door een discussie van louter juridische aard, waarvan de gegevens in het dossier berusten en volkomen vreemd zijn aan de belangen en de toestand van de verzoekers; dat zij ook doen gelden dat de administratie weigert gevolg te geven aan de voorzieningen van het plan inzake aankoop of onteigening van de onder het regime van de stedenbouw gestelde oppervlakte, zelfs indien zij buitensporig was, bij het nemen van deze beslissing zou zijn ingegeven door overwegingen die met het algemeen belang niets hebben uit te staan; dat het bewijs van de machtsafwending evenmin kan volgen uit het eenvoudige feit dat de lasten ingevolge deze vermeerdering van oppervlakte vooral op de verzoekers zwaar zouden drukken; dat het overigens niet mogelijk is rekening te houden met beweringen die een ambtenaar handelingen toeschrijven op grond waarvan hij zou kunnen worden beschuldigd bij het opmaken van de plans sommige eigenaars van gronden in de zone onder de gelding van een reglement op de stedenbouw, te hebben bevoordeeld, wanneer deze aantijgingen niet in de loop van het schriftelijk onderzoek werden geuit en hierbij geen feiten worden aangevoerd welke de verzoekers zouden willen bewijzen;

Overwegende dat de verzoekers inroepen dat de bestreden akte een maatregel van rassenscheid heeft genomen, waar zij een gedeelte van de eigendom van de verzoekers uitsluitend reserveert «voor woon-gelegenheid ten behoeve van autochtone of niet tot een Europees ras behorende Kongolese bevolking, met vergunning voor ambachtsinrichtingen en kleine handelsbedrijven», dat zij deze maatregel aanvechten maar zich hierbij niet beroepen op enige desbetreffende verbodsbepaling in het Kongolese recht;

Overwegende dat verzoekers als ander middel tot vernietiging inroepen de onwettigheid van het decreet op de stedenbouw, dat als rechtsgrond dient voor de ordonnantie van de gouverneur-generaal; dat zij beweren dat dit decreet, met overtreding van artikel 2 van de wet van 18 October 1908 op het gouvernement van Belgisch-Congo, maatregelen van onteigening zonder schadeloosstelling mogelijk maakt; dat zij eveneens beweren dat dit decreet, wanneer het in artikel 19 bepaalt dat «de beperkingen aangebracht aan de uitoefening van het eigendomsrecht door de voorschriften van de plannen van aanleg en memories en door de in artikel 16 bedoelde algemene regelen van aanleg, geen aanleiding geven tot enige vergoeding», een regel uitvaardigt die in strijd is met artikel 7, § 1, van de wet van 23 December 1946, houdende instelling van een Raad van State;

Overwegende dat de bestreden akte aan verzoekers geen schadeloosstelling weigert, dat zij geen toepassing maakt van artikel 19 van het decreet van 21 Februari 1949 volgens hetwelk de beperkingen welke aan de uitoefening van het eigendomsrecht worden gesteld door de voorschriften van het aanlegplan en de memorie en door de in artikel 16 bedoelde algemene regelen, geen aanleiding geven tot vergoeding; dat het, buiten elke toepassing op de verzoekers van deze

bepaling in de bestreden akte, niet de taak van de Raad van State is de draagwijdte van artikel 19 op te sporen en na te gaan welke interpretatie de administratieve overheid er wel zou kunnen aan geven met miskenning van artikel 7, § 1, van de wet van 23 December 1946;

Overwegende evenwel dat, ofschoon de Raad van State zich niet rechtstreeks over de wettigheid van het decreet van 21 Februari 1949 kan uitspreken, hij zich evenmin op de bepalingen van dat decreet of van alle overige decreten, welke met de wet in strijd mochten zijn, zou mogen beroepen om de wettigheid van de hem voorgelegde ordonnantie te staven; dat hij, evenmin als de rechtbanken van de Kolonie, een met de wet strijdige bepaling van een decreet mag toepassen om een middel tot nietigheid te verwerpen, dat hierop zou steunen dat de bestreden akte met een bijzondere wet van de Kolonie in strijd zou zijn; dat dus moet worden onderzocht of, zoals de verzoekers beweren, het bepaalde in de bestreden ordonnantie maatregelen neemt waardoor de verzoekers op een onwettige wijze zouden worden beroofd ingevolge een administratieve akte behorend tot de bevoegdheid van Raad van State zoals zij bij artikel 19 van de wet van 23 December 1946 is omschreven;

Overwegende dat de verzoekers beweren dat verschillende bepalingen van de bestreden akte tot gevolg hebben, hen zonder schadeloosstelling te onteigenen door hun in feite alle attributen van het eigendomsrecht te ontnemen, dat derhalve artikel 2 van bovengenoemde wet van 18 October 1908 wordt overtreden;

Overwegende dat zij tot staving van deze bewering inroepen dat een bepaling van de memorie beslist, dat geen enkele woning voor Europeanen mag worden gebouwd op minder dan 400 meter afstand van de grens der zones, die voor het verblijf der inlanders zijn voorbehouden;

Overwegende dat deze bepaling van de memorie als volgt is aangevuld: «met uitzondering van de in het plan uitdrukkelijk aangegeven zones»; dat de verzoekers deze bepaling zo opvatten dat zij op alle zones toepasselijk is, tenzij een uitdrukkelijke bepaling die toepassing uitsluit; dat volgens de interpretatie welke de tegenpartij aan dit beding geeft, deze bepaling integendeel betekent: met uitzondering van de zones waarvan de bestemming door het plan nader wordt bepaald; dat deze bepaling dus niet van toepassing zou zijn op de eigendom van de verzoekers, waarvan de algehele oppervlakte voor een uitdrukkelijk aangegeven bestemming is geaffecteerd; dat op verzoek van partijen akte van deze interpretatie is genomen; dat deze interpretatie de verzoekers niet benadeelt;

Overwegende dat de verzoekers ook wijzen op de bepaling, waarbij het grootste deel van hun eigendommen onder toepassing van artikel 6 van het reglement voor de erfdienstbaarheden of memorie wordt gesteld; dat dit artikel 6 deze zone voorbehoudt voor woongelegenheden ten behoeve van autochtone of niet tot een Europees ras behorende Kongolese inlanders, met vergunning voor ambachtsinrichtingen of kleine handelsbedrijven; dat zij doen gelden dat deze bepaling tot gevolg heeft hen in feite zonder schadeloosstelling te onteigenen, door hun iedere mogelijkheid om hun eigendom te verkopen of daaruit winst te halen, te ontnemen; dat zij dit middel ontwikkelen door de bewering, dat de inlanders volgens de wet het eigendom van die gronden niet kunnen verkrijgen en dat overigens de voordelen hun door de regering in andere delen van de stadszone verleend alle belang ontnemen om in die zone gebouwen als woongelegenheden voor inlanders op te trekken en derhalve er gronden aan te kopen; dat diverse wets- en regle-

mentsbepalingen samenwerken om er de werkgever van af te houden, gronden aan te kopen om er zijn inlanderspersoneel te huisvesten;

Overwegende dat naar Congolees recht de geïmatriculeerd inlander in dezelfde voorwaarden als de niet-inlander grondeigendom kan verkrijgen en dat, anderzijds, het decreet van 16 Februari 1953 de eigendom van inlanders regelt; dat de door de verzoekers aangevoerde overwegingen eenvoudig bewijzen dat de huidige verkaveling van hun eigendom terwille van de daaraan gegeven bestemming, noch bij de inlanders, noch bij hun Europese werkgevers succes zou hebben; dat maatregelen, om de vestiging van inlanders in andere gedeelten van het stadsgebied in de hand te werken en om de werkgevers aan te sporen aldaar gronden aan te kopen voor de huisvesting van hun arbeidskrachten, niet de onwettigheid kunnen medebrengen van een maatregel, waarbij een ander deel van hetzelfde stadsgebied voor huisvesting van inlanders wordt gereserveerd; dat zodanige bestemming weliswaar perken stelt aan de vrije beschikking van de eigenaar over zijn eigendom; dat zij hem niet onteigent in de zin van artikel 2 van de wet van 18 October 1908;

Overwegende dat de verzoekers ook doen gelden, dat een gedeelte van hun eigendom als groene zone onderworpen is aan artikel 12 van het reglement voor de erfdienstbaarheden of de memorie, dat verklaart: «Deze zone is voorbehouden aan private of openbare aanplantingen, sportpleinen, parken, squares, teelt van voedings- en soortgelijke gewassen, met uitsluiting van ieder andere bestemming»; dat volgens hen het grootste gedeelte van deze groene zone voor geen enkele cultuur geschikt is en dat derhalve deze bestemming voor een onmogelijk gebruik op een feitelijke onteigening neerkomt; dat anderzijds een laatste gedeelte van hun eigendom voor grote openbare of private gebouwen gereserveerd is tengevolge van een aanwijzing voorkomend op de legende van een der plans; dat de legende van een der plans inderdaad, om er op te wijzen dat de rood aangegeven zones onbeschikbaar zijn, de woorden «grote openbare of private gebouwen» gebruikt, en dat in de legende van een ander plan staat: «voorbehouden aan grote openbare inrichtingen» in de plaats van «aan grote openbare of private inrichtingen», maar dat uit een vergelijking van de legende met artikel 12 van de memorie blijkt dat deze onvolledige aanduiding het gevolg is van een onoplettendheid, een materiële vergissing, dat de rode zone trouwens in de plans ook gronden omvat waar nu reeds niet alleen grote openbare inrichtingen, maar ook grote private inrichtingen zijn opgetrokken; dat volgens de tegenpartij de woorden «openbare of private inrichtingen» betekenen «openbare gebouwen toebehorend aan de administratie en gebouwen toebehorend aan private organismen die een doel van algemeen nut nastreven»; dat zij verder betoogt dat «in beide gevallen het karakter van algemeen nut als doorslaggevend moet worden beschouwd, omdat de eigenaar zowel de administratie kan zijn, als een bijzondere persoon met een bedrijvigheid te algemenen nutte (philanthropische, religieuze wetenschappelijke organismen)»; dat zij er op wijst dat «volgens de opvatting van de tegenpartij de gronden nodig voor de oprichting van zodanige gebouwen zullen moeten worden onteigend»; dat een dergelijke verklaring niet kan opwegen tegen de klare en duidelijke betekenis van de gebruikte woorden; dat geen aanwijzing in de legende of de memorie toelaat «grote openbare of private instellingen» te verklaren als «openbare inrichtingen en inrichtingen van algemeen nut»;

Overwegende dat alvorens te onderzoeken of deze bepalingen de eigenaar werkelijk zijn eigendomsattributen kunnen ontnemen, dient te worden nagegaan of deze bepalingen, die voor eenzelfde grond tegelijkertijd werken, die onteigening zullen medebrengen en werken waarvoor een onteigening niet te verantwoorden is, in uitzicht stellen; tot de bevoegdheid behoren welke het decreet aan de gouverneur-generaal toekent;

Overwegende dat de gouverneur-generaal kan beslissen dat aan de gelding van de stedenbouw onderworpen gronden een bijzondere bestemming zullen krijgen; dat uit de combinatie van de artikelen 22 en 23 van het decreet volgt, dat het eenvoudige feit een grond te hebben bestemd voor werken, die onteigening tot gevolg zullen hebben, een onmiddellijke weerslag op de eigendom van de belanghebbenden heeft; dat volgens artikel 23 immers de nodige onteigeningen, wanneer zij zullen plaats hebben, zullen worden geacht een geheel te vormen en dat « voor het bepalen van de onteigeningsvergoedingen geen rekening wordt gehouden met de waardevermeerderingen of -verminderingen die voortvloeien uit de bepalingen van de plannen van aanleg en van de tot uitvoering er van gedane werken noch met de waardevermeerdering verkregen door de goederen ingevolge wijzigingen er aan aangebracht na het in werking treden van de akten die de plannen en memories hebben goedgekeurd of vastgesteld; zelfs indien deze wijzigingen het voorwerp van een toelating geweest zijn »; dat uit dit lid dus volgt dat de grote private gebouwen welke in de aan de verzoekers toebehorende rode zone mochten gebouwd zijn of de aanplantingen welke zij in het gedeelte begrepen in de groene zone mochten doen, onteigend zouden worden zonder rekening te houden met de waarde van deze wijzigingen, zelfs indien daarvoor toelating was gegeven; dat de onteigening tot op zekere hoogte terugwerkt tot de dag waarop het plan definitief is geworden; dat artikel 22 van het decreet bepaalt dat, ten aanzien van de plannen tot onteigening ten algemenen nutte en ten aanzien van het vervolgen van de nodige onteigeningen met het oog op de uitvoering van de werken, die uit de plannen en memories volgen, verder de gemeenrechtelijke procedure toepasselijk is, en dat « de aanwijzingen van de plannen van aanleg en memories die onteigeningen insluiten, geen gevolg hebben indien de... bestuurlijke onteigeningsprocedure niet ingesteld werd binnen een termijn van tien jaar, te rekenen van het in werking treden van de akte die ze heeft goedgekeurd of vastgesteld en dat in geval van herziening in de loop van deze tien jaar, de termijn op vijftien jaar wordt gebracht »; dat uit deze bepaling volgt dat de aanwijzingen van het plan en van de memories de daaraan onderworpen grond onbeschikbaar maken in de mate van de daarin vervatte verbodsbepalingen en dat zelfs uit artikel 23 blijkt dat de wijziging welke de eigendom heeft ondergaan, geen aanleiding mag zijn tot bijkomende vergoeding in geval van onteigening;

Overwegende dat uit de memories van toelichting blijkt dat de aanwijzingen die op het plan en de memories moeten voorkomen, niet verplichten een voor gebeurlijke onteigening bestemde oppervlakte zorgvuldig te omschrijven, dat de aanwijzingen die onteigeningen impliceren, « vaag omliggende aanduidingen van de richting der toekomstige ontwikkeling zijn », dat « zij niet in de feitelijke werkelijkheid worden omgezet, tenzij na afwikkeling van de procedure van gemeen recht inzake de vaststelling der rooilijnplannen of inzake de onteigening te algemenen nutte »; dat deze maatregelen, ofschoon zij slechts een zekere

tendenz willen aangeven, toch onmiddellijk rechtsgevolgen hebben; dat het wel mogelijk is dat de precieze plannen tot onteigening niet steeds geheel met de aanwijzingen van het tendenzplan overeenstemmen, dat de regering van de in het tendenzplan bepaalde onteigeningen zelfs kan afzien, dat ook de grenzen onduidelijk kunnen zijn, maar dat deze onduidelijkheid niet mag slaan op « de aanwijzing van de tendenz »; dat op het tijdstip van het opmaken van de definitieve plannen, het beoordelen van het algemeen belang waardoor de onteigening wordt gewettigd, werkelijk en ernstig moet geschieden; dat de mogelijkheid om op deze beoordeling terug te komen, niet wegneemt dat de gouverneur-generaal, op het tijdstip dat hij het definitief plan goedkeurt, moet oordelen of het algemeen nut de overwogen onteigening wettigt en daarover beslissen; dat het decreet aan de administratieve overheid niet het recht heeft willen verlenen een eigendom onbeschikbaar te verklaren in het vooruitzicht, niet van een algemeen belang dat zij voorziet, maar van omstandigheden waarvan zij de eventualiteit niet durft bevestigen;

Overwegende dat de bewoordingen waarvan de gouverneur-generaal zich in de legende van het plan bedient om aan te duiden dat de rood aangegeven zones onbeschikbaar zijn, namelijk *grote openbare of private gebouwen*, evenals de bewoordingen gebruikt in artikel 12 van de memorie om de onbeschikbaarheid van de groene zone aan te geven, niet overeen te brengen zijn met de bewering als zou de overheid op dat tijdstip een oorzaak van algemeen nut hebben voorzien om de onteigening te wettigen, op grond waarvan de gouverneur-generaal dus de grond onbeschikbaar mocht verklaren totdat een grondige studie het mogelijk zou maken de te onteigenen gronden nauwkeuriger af te bakenen, zonder overigens de mogelijkheid uit te sluiten dat van de onteigening zou worden afgezien; dat artikel 4 van het decreet onderstelt dat de gebouwen die op de hun bij benadering gereserveerde plaatsen moeten worden opgetrokken, althans door de aard van hun bestemming worden geïdentificeerd; dat de voorzieningen van het plan zowel voor de administraties als voor de particulieren gelden en dat de aangevochten bepalingen, zoals zij geformuleerd zijn, tegen bijzondere personen zouden kunnen worden ingeroepen hoewel zij iedere verplichting vanwege de administraties uitsluiten; dat de gouverneur-generaal, wanneer hij aan een grond tegelijk een bestemming geeft die onteigening medebrengt, en een andere bestemming die er geen tot gevolg heeft, buiten de voorzieningen van het decreet getreden is; dat in de loop van de voorbereidende werkzaamheden voor de koloniale raad, de minister er de nadruk heeft op gelegd dat men bij de toepassing van dit decreet in zijn bepalingen waarbij de eigendomsrechten worden beperkt, blijk moest geven van voorzichtigheid, gezond verstand en maat; dat deze bepalingen niet bij uitbreiding kunnen worden geïnterpreteerd;

Overwegende dat uit de vorenstaande overwegingen volgt, dat de bepalingen welke de bestreden alternatieve bestemmingen voorzien, in strijd zijn met het decreet en moeten worden vernietigd;

Overwegende dat een van de bepalingen van de memorie welke aan het openbaar onderzoek werd voorgelegd, vermeldde: « Met uitzondering van de zones, in het plan uitdrukkelijk aangegeven, zal geen enkele woning voor Europeanen mogen worden gebouwd op minder dan 400 meter van de grens der zones, aan het verblijf der inlanders voorbehouden »; dat, zoals hierboven is gezegd, deze bepaling in de

definitieve memorie werd behouden onder toevoeging van de volgende volzin : « Deze bepaling zal ipso facto alle eventuele wijzigingen in de ordonnantie n° 224/S.G. van 23 Juli 1946 tot wijziging van de ordonnantie n° 38/S.G. van 10 Mei 1929 ondergaan »; dat de verzoekers doen gelden dat deze wijziging werd aangebracht zonder dat de oorspronkelijke bepaling tijdens het onderzoek werd betwist; dat de tegenpartij vergeefs aanvoert dat zij, bij de wijziging van deze bepaling van de memorie, eenvoudig artikel 11 van het decreet heeft toegepast, waarbij de gouverneur-generaal gemachtigd wordt het plan en de memorie, eventueel door hem gewijzigd, definitief vast te stellen « na kennis te hebben genomen van de bezwaren, aanmerkingen en adviezen in artikel 8 bepaald »; dat deze bepaling hem alleen machtigt het plan en de memorie te wijzigen op grond van bedoelde bezwaren, aanmerkingen en adviezen, en dat hij geen nieuwe beslissingen kan nemen dan voor zover de door hem aangebrachte wijziging objectief door de uitslag van het onderzoek wordt verklaard; dat er anders over beslissen tot gevolg zou hebben, dat het beroep op de openbare bespreking van de plannen en bepalingen welke de gouverneur-generaal geacht wordt voornemens te zijn te nemen, zonder nut zou zijn; dat de tegenpartij zich niet beroept op een tijdens het onderzoek aangevoerde betwisting of opmerking, waardoor deze wijziging zou kunnen worden gewettigd; dat zij vergeefs aanvoert dat de verzoekers er geen belang zouden bij hebben, deze bepaling te bestrijden; dat deze bepaling van de memorie, welke verwijst naar toekomstige ordonnanties die de bepalingen van de memorie mochten wijzigen, de toestand van de eigenaars van de aan de gelding van de stedenbouw onderworpen gronden kan wijzigen, wat betreft de verplichtingen hun opgelegd ingevolge de wetgeving op de stedenbouw; dat deze bepaling op onregelmatige wijze in de memorie werd opgenomen; dat de gouverneur-generaal zijn bevoegdheid te buiten is gegaan en dat de nietigverklaring van deze bepaling moet worden uitgesproken,

Besluit :

Artikel 1. Vernietigd wordt de bepaling van de memorie gevoegd bij de ordonnantie van 27 September 1951 van de gouverneur-generaal, luidend als volgt : « Deze bepaling zal alle eventuele wijzigingen, aangebracht in de ordonnantie n° 224/S.G. van 23 Juli 1946 tot wijziging van de ordonnantie n° 38/S.G. van 10 Mei 1929, ondergaan. »

Artikel 2. De bepalingen, welke in de legende van de plans en in de memorie, gevoegd bij de ordonnantie van 27 September 1951 van de gouverneur-generaal, gronden bestemmen « voor private of openbare aanplantingen, sportpleinen, parken, squares, teelt van voedings- of soortgelijke gewassen, met uitsluiting van enige andere bestemming » en andere gronden bestemmen « tot grote openbare of private gebouwen », worden vernietigd.

Artikel 3. Het beroep wordt voor het overige verworpen.

Artikel 4. Van dit arrest zal in het Ambtelijk Blad van Belgisch Congo een uittreksel worden bekendgemaakt.

Artikel 5. De kosten, bepaald op 300 frank, zijn tot een beloop van 150 frank ten laste van de verzoekers en tot een beloop van 150 frank ten laste van Belgisch-Congo.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 10 April 1954.

Voorzitter : M. Bossaert.

Raadsheren : M.M. Verougstraete en De Vreese.

Advocaat-Generaal : M. Dumon.

Advocaten : Mrs. C. Calewaert en R. Moreels.

1. Burgerlijke Rechtsvordering. — Voorbereidend vonnis of tussenvonnis ?

2. Onrechtstreekse schenking. — Verkoop van een goed tegen lagere prijs dan de werkelijke waarde omvat niet noodzakelijk een onrechtstreekse schenking.

1. Een vonnis, waarbij een deskundig onderzoek wordt bevolen, is niet een voorbereidend vonnis, doch een tussenvonnis (interlocutoir vonnis), indien blijkt dat de eis van een van partijen mogelijk zal worden toegewezen of afgewezen volgens de uitslag van het deskundig onderzoek.

2. Indien bij de verkoop van een huis de overeengekomen prijs enigszins geringer mocht zijn dan de werkelijke waarde, moet niet noodzakelijk worden aangenomen, dat er een gedeeltelijk onrechtstreekse schenking is geschied; immers allerlei omstandigheden, o.a. het feit dat de kopers, zoals in casu, met de verkopers gingen samenwonen, hebben de verkopers kunnen leiden tot vervreemding van het huis tegen een lagere prijs, zonder dat zij enige vrijgevigheid hebben bedoeld.

Van Huffelen - Barrez t/ cons. Barrez.

Gezien de stukken, o.m. het vonnis, tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde, Eerste Kamer, zetende in burgerlijke zaken, op 8 October 1953;

Overwegende dat appellanten zich gegriefd achten door het bestreden vonnis in zover daarbij een deskundige wordt aangesteld om de waarde op 30 Augustus 1945 van het woonhuis, door de ouders van partijen aan appellanten verkocht, te ramen, rekening houdend met de toestand, waarin het goed zich op die datum — dag van de verkoop — bevond;

Over de ontvankelijkheid van het hoger beroep :

Overwegende dat geïntimeerden op grond van art. 451 W.B.R. de ontvankelijkheid van het beroep betwisten, omdat het bestreden gedeelte van het vonnis zuiver voorbereidend is;

Overwegende dat geïntimeerden de inbreng van het bedoelde goed in de nalatenschappen van hun ouders hebben gevorderd, omdat de verkoopprijs van 70.000 fr. beneden de werkelijke verkoopwaarde lag en de verkoop derhalve een onrechtstreekse schenking was, ten minste ten belope van het verschil tussen de aangegeven verkoopprijs en de werkelijke verkoopwaarde;

Overwegende dat de appellanten hebben aangevoerd, dat de prijs van 70.000 fr. overeenstemde met de eigenlijke verkoopwaarde en dat in ieder geval niet bewezen is, dat de ouders de bedoeling hebben gehad op 30 Augustus 1945 de appellanten te bevoordelen;

Overwegende dat appellanten terecht aanvoeren dat het bestreden gedeelte van het vonnis het karakter heeft van een tussenvonnis; dat immers een vonnis als dusdanig moet worden aangezien, zodra blijkt dat de eis van een der partijen mogelijk zal worden afgewezen of toegewezen volgens de uitslag van het deskundig onderzoek (Verbr. 23 Nov. 1933, Pas. 1934, I, 74) dat ter zake de schatting mogelijk ten gevolge zou kunnen

hebben dat de vordering van geïntimeerden toegewezen wordt;

Overwegende dienvolgens dat het beroep ontvanke-lijk is;

Ten gronde :

Overwegende dat uit de overgelegde stukken blijkt dat het bedoelde goed een werkmanswoning is, die in 1900 aan de rechtsvoorgangers van partijen verkocht werd voor de som van 2.400 fr.;

dat niet beweerd wordt dat de ouders Barrez verbeteringen aan het huis hebben aangebracht; dat, wanneer men rekening houdt enerzijds met de veroudering van het gebouw, anderzijds met de verhouding der muntwaarde in 1945 ten aanzien van de koopprijs in 1900, men van nu reeds mag aannemen dat de ouders Barrez hun woonhuis tegen de normale prijs verkocht hebben.

Overwegende dat zelfs in de veronderstelling dat er enig verschil zou bestaan tussen de overeengekomen koopprijs en de werkelijke waarde van het betwiste eigendom, daarom niet noodzakelijkerwijze tot een gedeeltelijk onrechtstreekse schenking dient te worden besloten; dat immers allerlei omstandigheden, namelijk het feit dat de kopers, zoals in casu, met de verkopers gingen samenwonen, de verkopers er toe kunnen leiden een goed tegen een verminderde prijs te vervreemden (zie De Page, VIII, I, bl. 20, n° 9);

Overwegende dat, waar geïntimeerden niet bewijzen dat de ouders Barrez, voor zoveel zij toch het bedoelde goed tegen een voordelige prijs zouden hebben ver-kocht, duidelijk de bedoeling hebben gehad een gedeel- telijke onrechtstreekse schenking te doen, de vordering tot inbreng in de boedel ongegrond is;

Om deze redenen,

Het Hof, gelet op artikel 24 van de wet 15 Juni 1935, Alle andere besluiten als ongegrond verwerpende,

Verklaart het beroep ontvanke-lijk en gegrond, doet dienvolgens het bestreden vonnis te niet, waar het een deskundig onderzoek van het bedoelde woonhuis be-veelt; trekt de zaak tot zich, zegt dat de koopovereen-komst de dato 30 Augustus 1945 geen onrechtstreekse schenking omvat en het woonhuis niet in de boedel zal dienen te worden gebracht; bevestigt voor het overige het bestreden vonnis;

Verwijst geïntimeerden in de kosten van de aanleg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

12e Kamer. — 15 Juli 1954

Voorzitter : M. Vullers

O.M. : M. Dumont

Advocaten : Mrs Bosmans en Custers

Bevoegdheid van de Vrederechter. — Van tafel en bed gescheiden echtgenoten. — Vordering tot verminde- ring van de aan vrouw en kind toegekende vergoe- ding tot levensonderhoud.

De wet van 10 Februari 1953 geeft aan de Vrederechter de volstreckte bevoegdheid in zake uitkering tot levensonderhoud (artt. 205 en 212 B.W.), met uit- zondering van die, welke « verband houdt » (Franse tekst: se rattachent) met een geding tot echtschei- ding of tot scheiding van tafel en bed.

Blijkens de geschiedenis van de desbetreffende wetsbepalingen slaat deze uitzondering op het geval, dat dergelijk geding « is ingesteld ».

In casu was de scheiding van tafel en bed vroeger uitgesproken en de man in een bijzondere procedure veroordeeld tot uitkering van levensonderhoud ten behoeve van zijn vrouw en van het kind. De thans ingestelde vordering tot vermindering van het bedrag dier uitkering « gaat niet samen » of « staat niet in verband » met een geding tot scheiding van tafel en bed; derhalve was in eerste aanleg de Vrederechter bevoegd om daarover uitspraak te doen.

B. t/ V.E.

Gezien de voorafgaande proceduur en namelijk, in regelmatige vorm voorgebracht :

1) het vonnis waartegen beroep, op tegenspraak tussen partijen, op 18 Februari 1954, door de Vrede- rechtbank van het kanton Vilvoorde, uitgesproken;

2) de akte van beroep, op 22 Maart 1954, door de deurwaarder Jozef Luyten, te Borgerhout verblijvende, betekend;

Overwegende dat het beroep regelmatig naar de vorm is; dat zijn ontvanke-lijkheid overigens niet be- twist wordt;

A. Wat de bevoegdheid betreft :

Overwegende dat de scheiding van tafel en bed tussen partijen bij vonnis dezer Rechtbank dd. 23 Mei 1950 werd uitgesproken; dat appellant tot onderhouds- geld (4.000 fr.) veroordeeld werd bij vonnis dezer Rechtbank, d.d. 13 December 1950 bekrachtigd bij arrest van het Hof van Beroep te Brussel dd. 13 Fe- bruari 1952; dat de huidige vordering strekt tot ver- mindering van dit aan vrouw en kind toegekend onder- houdsgeld;

Overwegende dat de wet van 10 Februari 1953 aan de Vrederechter de volstreckte bevoegdheid in zake onderhoudsgeld (B.W. artt. 205 en 212) verleent met uitzondering van deze die « verband houden » met een geding tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed (Franse tekst : « se rattachent »);

Overwegende dat, wat deze uitzondering betreft, volksvertegenwoordiger Charpentier in zijn wetsvoor- stel aanstipte, dat zij vroeger bestond en dat er, in dit opzicht, geen « nieuwigheid » werd ingevoerd; (Parl. Doc. 1950-1951 Kamer n° 410); dat verslaggever Nossent deze zienswijze bekrachtigde en desaan- gaande gewag maakte van alle aangelegenheden die « samen- gaan » met een echtscheidingsgeding of een geding tot scheiding van tafel en bed (ibidem n° 582);

Overwegende dat vermelde uitzondering reeds in de wet van 12 Augustus 1911 stond voorgeschreven en dat zij, daar ook, de vorderingen tot onderhoudsgeld om- vatte die « in verband staan » met gedingen tot echt- scheiding of scheiding van tafel en bed « Franse tekst : « connexes »; dat, naar de voorbereidende werken dezer wetgeving, de uitzondering slaat op het geval waarin dergelijk geding is « ingesteld » (amendements Ros- seuw) en namelijk in het geval voorzien door oud artikel 268 van het Burgerlijk Wetboek (zie nota P.L., onder Cass. 1 December 1932, Pasicrisie 1933, 37);

Overwegende dat in casu de scheiding van tafel en bed uitgesproken is; dat onderhoudsgeld aan geïnti- meerde in het vonnis van scheiding werd voorbehouden en door een bijzondere procedure werd toegekend; dat de huidige vordering tot vermindering van het vastgesteld alimentatiegeld niet « samengaat » of niet « in verband staat » (connexe) met een ingesteld geding tot scheiding van tafel en bed; dat derhalve de eerste rechter bevoegd was om daarover recht te spreken;

B. Ten gronde :

..... (zonder belang)

Om deze redenen,

De Rechtbank,
Contradictoir uitsprekende, in hoger beroep;
Gehoord de heer Dumont, Substituut-Procureur des
Konings, in zijn eensluidend advies;
I. Ontvangt het beroep, verklaart het gegrond;
Dienvolgens doet het vonnis waartegen beroep te
niet.

II. Rechtsprekende overeenkomstig artikel 473 van
het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering;
Verklaart de vordering van appellant, oorspronkelijke
aanlegger, ongegrond, wijst hem ervan af.

Veroordeelt appellant, oorspronkelijk aanlegger, tot
al de kosten.

NOOT : Zie in dezelfde zin een gelijkaardig geval :
Vred. Gent, 2^e Kamer, 4 Februari 1954, Journal des
Tribunaux, 3 Oct. 1954, bl. 537 en noot.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

8e Kamer. — 26 Juni 1954.

Alleenrechtsprekend rechter : M. Rubens.
Openbaar Ministerie : M. Dillen.
Advocaat : Mr Impens.

**Strafvordering. — Volstreckte bevoegdheid van de
rechtbank wegens samenhang. — Verval van straf-
vordering ingevolge overlijden van een der verdach-
ten. — Samenhang zonder gevolg.**

*Eerste verdachte heeft twee samenhangende strafbare
feiten begaan, waarvan het ene valt onder de be-
voegdheid van de rechtbank, het andere onder die
van de politierechter.*

*Tweede verdachte heeft in samenhang met de door
de eerste verdachte gepleegde feiten een handeling
gepleegd, die onder de bevoegdheid van de politie-
rechter valt.*

*Overlijden van eerste verdachte; dientengevolge
verval van het recht tot strafvordering tegen hem.*

*De samenhang kan generlei gevolg meer hebben,
wanneer de strafvordering, die er aanleiding toe gaf,
vervallen is.*

*De rechtbank is derhalve onbevoegd om kennis
te nemen van het aan tweede verdachte ten laste
gelegde.*

O. M. t/ Aerts en Abelshausen.

Overwegende dat blijkens de overlijdensakte n° 66,
jaar 1954, van de gemeente Brasschaat, eerste ver-
dachte Aerts Petrus overleden is in deze gemeente op
17 April 1954;

Dat derhalve de openbare vordering tegen deze ver-
dachte uitgedoofd is sedert de datum van zijn over-
lijden;

Dat tweede verdachte, bij samenhang met het wan-
bedrijf ten laste van eerste verdachte, gedagvaard
werd voor de Correctionele Rechtbank hoofdens een
ander wanbedrijf (inbreuk op artikel 4 B.W., 14 No-
vember 1939), dat nochtans tot de bijzondere bevoegd-
heid van de politierechter behoort;

Overwegende dat de samenhang generlei gevolg
meer kan hebben wanneer de openbare vordering, die
er aanleiding toe gaf, is uitgedoofd;

Overwegende dat de Correctionele Rechtbank der-
halve onbevoegd is over de te lastleggingen ten aan-

zien van tweede verdachte te kennen (Hof van Ver-
breking, 5 September 1879, B. J. 1262; Pand. B., V^o
Connexité en matière criminelle, n°s 111 en 112);

Om deze beweegredenen,

Rechtdoende op tegenspraak tegenover tweede ver-
dachte en bij verstek tegenover eerste,

De Rechtbank,

Na te hebben vastgesteld dat de openbare vordering
tegen eerste verdachte uitgedoofd is door overlijden;

Verklaart zich onbevoegd voor wat betreft de telast-
legging C ten aanzien van tweede verdachte;

Laat de kosten ten laste van de Staat.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST NIKLAAS

1e Kamer. — 27 Juli 1954

Voorzitter : M. Dirix
Rechters : M.M. Maes en Belpaire
Referendaris : M. Cloquet
Advocaten : Mrs Maillet en Melis

**Onrechtmatige daad. — Aansprakelijkheid van de aan-
nemer van werken aan de openbare weg voor de door
gebreken van zijn werk aan de weggebruikers ver-
oorzaakte schade.**

*De aannemer, die werken uitvoert aan de openbare
weg, is aansprakelijk voor de schade door derden
geleden ten gevolge van gebreken van zijn werk.*

*Evenmin als de overheid mag die aannemer de
weggebruikers in de valse overtuiging laten ver-
keren, dat de weg veilig is, terwijl die veiligheid
is verdwenen tengevolge van een door de aannemer
verrichte daad.*

*De aannemer moet weliswaar niet instaan « ex
contractu » voor de fouten, die hij mocht hebben
begaan bij de uitvoering van zijn overeenkomst met
het openbare bestuur, daar de weggebruikers derden
zijn ten aanzien van die aannemingsovereenkomst;
tegenover de weggebruikers is de aannemer echter
aansprakelijk, uit onrechtmatige daad voor de door
zijn schuld aan hen veroorzaakte schade.*

De Bock t/ De Herdt.

Overwegende dat de vordering tot de betaling strekt
van een schadevergoeding van 20.494 fr., uit hoofde
van de beschadiging door de wagen van eiser onder-
gaan en uit hoofde van het derven van het gebruik van
gezegde wagen, nadat het voertuig op 6 September 1953
op de Kruibekesteenweg terecht gekomen was in een
uitholling op een plaats waar de baan een inzakkings
vertoonde en die door geen teken was gesignaleerd;

Overwegende dat eiser terecht de schuld van het
ongeval toeschrijft aan verweerder;

Overwegende dat de aannemer van wegeniswerken
die aan de openbare wegenis werken uitvoert, aan-
sprakelijk is voor de gebreken die zijn werk vertoont
en die aan derden schade berokkenen;

Overwegende dat het waar is voor die aannemer
evenals voor het openbaar bestuur voor wie hij werken
uitvoert, dat hij de weggebruikers niet mag laten ver-
keren in de valse overtuiging dat de baan veilig is
wanneer die veiligheid komt te verdwijnen ten gevolge
van een daad door de aannemer gesteld (verg. : Luik,
5 November 1945, Revue de l'Administration, 1946,
bl. 166);

Overwegende dat de aannemer niet gerechtigd is te beweren dat hij niet moet instaan tegenover de weggebruikers — die derden zijn ten overstaan van het aannemingscontract met het openbaar bestuur — voor de contractuele fouten die hij mocht begaan in de uitvoering van gezegd contract;

dat de ondegelijke uitvoering van de werken inderdaad ten aanzien van derden een materieel feit uitmaakt, waarvan zij gewag kunnen maken indien zij er door schade lijden;

dat de rechtspraak in dergelijke omstandigheden de aquiliaanse vordering toekent aan de slachtoffers van de fout van de aannemer (zie R.R.B., Sint-Niklaas, 26 April 1927, Pas. 1931, III, 66; Burg. Verviers, 14 December 1931, R.G.A.R., 1934, n° 1592; Burg. Bergen, 27 Januari 1932, R.G.A.R. 1933, n° 1015 - Beroep Luik, 4 Maart 1932 en noot Van Rijn, R.G.A.R. 1933, n° 1245 - Beroep Brussel, 12 Mei 1933, Rev. Acc. Trav. 1933, bl. 250 - Burg. Hoei, 15 December 1952 - Jur. Liège, 1953, bl. 165 - R.K.H. Sint-Niklaas, 19 Januari 1954, onuitgegeven, in zake De Boeck t/ Hulstaert);

Overwegende dat verweerder niet betwist dat de inzinking van de baan op de plaats waar hij te voren gewerkt had, het gevolg is van een ondegelijk aandrukken van de grond;

Overwegende dat verweerder niet gerechtigd is op te werpen dat eiser zelf een fout zou hebben begaan, waar hij, volgens verweerder de inzinking bijtijds had dienen te bemerken en bijtijds had dienen te stoppen;

Overwegende dat de niet gesignaleerde inzinking zoals deze in kwestie, diep genoeg was om gevaar te leveren voor het verkeer, doch niet blijkt diep genoeg te zijn geweest om normaal te kunnen bespeurd worden door een autovoerder die met de normale voorzichtigheid rijdt;

dat de omstandigheid dat de verzakking zich regelmatig uitstreckte over de gehele breedte van de weg juist voor gevolg moest hebben dat het begin van de inzinking slechts kon afgetekend zijn als een rechte lijn door de autovoerder gemakkelijk te verwarren met een voeg of met een verandering van de gebruikte soort kasseien;

Overwegende dat verweerder terecht beweert dat de schade slechts 14.053 fr. bedraagt, som die door de deskundige door beide partijen aangesteld, werd geraamd als strokende met de waarde van een volledige en degelijke herstelling;

Overwegende dat de taks 1406 fr. beloopt en de vergoeding wegens chomage 4.650 fr.;

Om deze redenen,

De Rechtbank, makende melding dat de artikels 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 Juni 1935 werden nageleefd;

Verklaart de vordering ontvankelijk en gegrond, dienvolgens verwijst verweerder om aan eiser te betalen de som van 20.109 fr., met de wettelijke intresten in zake van koophandel, vanaf de dag van het ongeval, 6 September 1953, tot de dagvaarding en met de gerechtelijke intresten sedertdien;

Verwijst verweerder in de kosten van het geding.

POLITIËRECHTER TE ANTWERPEN

27 Februari 1953

Rechter : M. Billion

Advocaten : Mrs Van den Bossche, M. Vaes en Boelens

Wegenverkeer. — Onvoorzichtigheid van de bestuurder van een buurttram.

De trambestuurder die met zodanige snelheid door een onoverzichtelijke bocht rijdt, dat hij niet kan stoppen voor een stilstaande vrachtwagen, die hij achter de bocht op een afstand van een zestigtal meter kan zien, handelt in strijd met de elementaire voorzichtigheid.

Naar de bewoordingen van artikel 10 van het K.B. van 24 Mei 1913, houdende het politiereglement betreffende de exploitatie van de buurtspoorwegen, stelt de trambestuurder zich aldus in de onmogelijkheid om te stoppen voor een belemmering op de tramsporen achter de bocht.

Ten andere moet het niet kunnen zien van het tramspoor achter de bocht steeds worden beschouwd als een belemmering van de weg en de snelheid moet altijd aangepast worden aan het gezichtsveld.

O. M. t/ Dons, Reyntjes, Berchmans en de N. M.
Belgische Buurtspoorwegen.

.....
Gehoord de burgerlijke partij, in haar eis vragende als schadevergoeding de som van 16.704 frank, met de gerechtelijke intresten en de kosten.

Gehoord de burgerlijke partij, de Nationale Maatschappij van Belgische Buurtspoorwegen, in haar eis, vragende als schadevergoeding de som van 26.285 frank met de gerechtelijke intresten en de kosten.

Gehoord (.....);

Aangezien de aanrijding zich voorgedaan heeft als volgt: 1e betichte rijdt op de Kruibeeksesteenweg te Burcht met een tractor met aanhangwagen om naar links de inrijpoort in te rijden van de werkhuizen C.B.R., hij moet daarvoor over de bijzondere berm rijden met de tramruggels, hij laat de camion met het achterste gedeelte op de riggels staan, stapt uit en gaat op de poort kloppen, ondertussen komt 2e betichte met de tram aangereden vanuit Kruibeke in de richting naar Burcht aan zulke snelheid dat bij het uitkomen uit de onoverzichtelijke bocht op een vijftigtal meter (volgens het bijgevoegd plan) van de stilstaande camion, de afstand te kort is om te stoppen, hij rijdt op de camion en sleurt deze twee meter verder (volgens het plan);

Aangezien de feiten ten laste gelegd van eerste betichte bewezen zijn, doch zich vermengen, dat hij wel over de tramruggels mocht rijden om in de inrijpoort der werkhuizen C.B.R. te komen, maar toch niet zijn camion onbeheerd op de tramruggels laten staan, bijzonder omdat op die plaats de tram rijdt op een afzonderlijke berm; dat ook het feit ten laste gelegd van tweede betichte bewezen is,

dat inderdaad de tramvoerders aan zulke snelheid reed door de onoverzichtelijke bocht dat hij niet kon stoppen voor de stilstaande camion, die hij achter de bocht op een zestigtal meter kon zien, dat het tegen de elementaire regels der voorzichtigheid is een tram te voeren door een onoverzichtelijke bocht aan zulke snelheid dat het onmogelijk is achter de bocht te stoppen zelfs op een afstand van ± 60 meter;

dat in die omstandigheden de tramvoerder op een

VLAAMSE JURISTEN

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

grote afstand rijdt als een blinde zonder voldoende gezichtsveld vóór hem;

dat in de termen van artikel 10 van het K.B. van 24 Mei 1913 met de wijzigingen aangehaald in de dagvaarding onder C, de tramvoerder door zijn snelheid in de onoverzichtelijke bocht zichzelf moedwillig in de onmogelijkheid heeft gesteld om te stoppen bij een belemmering van de tramruggels achter de bocht,

dat ten andere het niet zien van de tramruggels achter de bocht altijd als een belemmering van de weg moet gelden en de snelheid altijd moet aangepast zijn aan het gezichtsveld,

dat de verplichting voor de tramvoerder te kunnen stoppen op een afstand van 120 meter wanneer het spoor ligt op een afzonderlijke bedding, zijn volle toepassing vindt als de tramvoerder vóór zich een gezichtsveld heeft van minstens 120 meter,

dat in dit geval de tram maar beschikt over een betrekkelijk afzonderlijke bedding, vermits die bedding toch moet worden gebruikt door weggebruikers die in een uit de werkhuizen van de C.B.R. moeten rijden;

Aangezien voor wat de eis betreft der burgerlijke partijen, deze ons billijk voorkomen en afdoende be-
wezen,

dat gezien de fout van beide betichten de verantwoordelijkheid tussen beiden moeten worden verdeeld in de volgende mate: 1/3 ten laste van eerste betichte en 2/3 ten laste van tweede betichte;

WERKRECHTERSRAAD TE ANTWERPEN

22 Juni 1954.

Voorzitter: M. Van den Hauten.

Rechtskundig bijzitter: M. Speyer.

Advocaten: Mrs Van Alsenoy en Schöller.

Binnenscheepvaart. — Ruime betekenis van het woord «scheepvaartverrichtingen» in art. 1 van de wet van 1 April 1936.

Bepaalde bewoordingen, die in een wet voorkomen, kunnen eventueel later worden toegelicht of zelfs verduidelijkt aan de hand van andere wetteksten; aangenomen moet worden dat een rechtsstelsel een homogeen geheel is waarvan de taal overeenstemmend is.

Uit de vermelding van kraanscheepen en zelfs van vloten in artikel 1 van de wet van 1 April 1936 op de arbeidsovereenkomst in de binnenscheepvaart blijkt, dat aan het woord «scheepvaartverrichtingen» een zeer ruime betekenis moet worden toegekend; daaronder valt elke verrichting, die samenhangt met het bedrijf «varen met schepen», reizen of vervoeren te water». Het komt er niet op aan of de fysieke inspanning van de betrokkene al dan niet te vergelijken is met die van een schipper, maar wel of zijn werkzaamheid intrinsiek in verband staat met een scheepvaartverrichting.

Het dichten van een bres in een dijk houdt op zichzelf niet meer verband met een scheepvaartverrichting dan het bouwen van een sluis of het aanleggen van een kanaal, werkzaamheden die zonder twijfel tot het bouwbedrijf behoren.

Deconinck t/ Ackermans en Van Haren.

Overwegende dat aanlegger in zijn dagvaarding dui-

delijk zegt dat hij «in dienst is geweest van verweester aan boord van een bak, welke in het baggersbedrijf wordt gebruikt en als dusdanig werkzaam was bij de dichting van de dijk aan de «Pijp Tabak»;

Overwegende dat de Gemengde Kamer van het Arbeidsgerecht in de huidige staat van de zaak niet behoeft te onderzoeken of aanlegger ja dan neen, — zoals gesteld in de tweede alinea van zijn dagvaarding — onder toepassing valt van de wet van 1 April 1936 op de arbeidsovereenkomst, betreffende de dienst op binnenschepen; dat, wat betreft het bepalen van de respectievelijke bevoegdheid van de Werkliedenkamer en van de Schipperskamer, deze Gemengde Kamer enkel en alleen dient te onderzoeken of aanlegger onder toepassing valt van artikel 1 van het Koninklijk Besluit van 10 Mei 1927, waarbij de Schipperskamer opgericht werd voor de havenwerklieden, inbegrepen de werklieden der «Naties», alsook voor het personeel van binnenvaartschepen en de leden van de bemanningen der handelsschepen, die door de wet van 9 Juli 1926 met werklieden worden gelijkgesteld;

Overwegende dat partijen akkoord schijnen te zijn om volgende kwalificaties uit te sluiten: havenwerkman, werkman van een «Natie», lid van de bemanning van een handelsschip; dat aanlegger meent dat hij dient aangezien te worden als een personeelslid van de binnenscheepvaart en zich hierbij beroept op de definities, die voorkomen in artikel 1 van de wet van 1 April 1936 op de arbeidsovereenkomst, betreffende de dienst op binnenschepen; dat er in principe geen bezwaar bestaat tegen het invoeren van deze wet in deze zaak; dat het inderdaad onverschillig is of de wet van 1 April 1936 na het Koninklijk Besluit van 10 Mei 1927 is tot stand gekomen, vermits bepaalde termen, die in een wet voorkomen, gebeurlijk later kunnen toegelicht en zelfs verduidelijkt worden aan de hand van teksten, die de wetgever in de loop van een reeks convergerende bepalingen in het leven riep; dat men in de mate van het mogelijke moet ver-
trekken van het standpunt, dat een rechtsstelsel een homogeen geheel is, waarvan de taal niet tegenstrijdig is, maar wel aaneensluitend; dat elke andere opvatting tot de conclusie zou leiden, dat de wetgever de bestaande wetten impliciet ignoreert en ze zelfs willekeurig of onwillekeurig zou afschaffen of ten minste daaraan afbreuk zou doen; dat integendeel moet aanvaard worden de de wetgever door het onderzoek van de talrijke opeenvolgende problemen, die voor hem rijzen, de gelegenheid krijgt zijn gedachte nader te omschrijven en uit te stippelen om aldus op alle ogenblikken van zijn tussenkomst de juiste ontwikkeling van de door hem vertegenwoordigde belangen weer te geven;

Overwegende dat aanlegger vooral belang hecht aan de bepalingen van het woord «binnenschip» (woord ook gebruikt in het Koninklijk Besluit van 10 Mei 1927), zoals geformuleerd in artikel 1 van de wet van 1 April 1936: elke onverschillig op welke wijze voortbewogen vaartuig van meer dan drie metrieke ton inhoud, dat gewoonlijk voor winstgevende scheepvaartverrichtingen op de binnenwateren wordt gebezigd, daarin begrepen sleepboten, veerboten, vloten, baggervaat-
tuigen, elevators en kraanscheepen en alle dergelijke vaartuigen, zomede de tijdelijk op liggen bevrachte binnenschepen, doch niet de schepen bestemd voor de kust- en de riviervisserij; dat uit de zinsbouw van deze tekst blijkt dat de opsomming gegeven na de tweede komma (d.w.z. na het woord gebezigd) ten dele exemplatief is, ten dele in een geringe mate een uitbreiding is van het hoofdbegrip, zijnde de «vaartuigen die gewoonlijk voor winstgevende scheepvaartverrichtingen op de binnenwateren worden gebezigd»;

Overwegende dat de inschakeling van kraanschepen en zelfs van vlotten (in het Frans : radeau) bewijst dat aan het woord scheepvaartverrichtingen een zeer ruime betekenis, doch ook een groot belang moet gegeven worden; dat b.v. terecht zou aangenomen worden dat de matroos, die na een schipbreuk zijn heil zou zoeken op een vlot, zeker onder de toepassing zou vallen van de wet; dat immers zijn al dan niet vrijwillige bedrijvigheid op dit vlot ongetwijfeld verband zou houden met de scheepvaart;

Overwegende dat een bak, wat betreft de hoedanigheid van vaartuig, zeker de vergelijking kan doorstaan met een vlot; dat het evenals een vlot op het water drijft zonder mechanisch voortbewogen te worden; dat een vlot b.v. kan dienen om zaken op de rivieren te vervoeren ofwel bij pontonnierswerk, ofwel nog voor krijgsverrichtingen; dat hetzelfde evenwel kan gezegd worden van een bak (zie Pandectes Belges, Ve Bachots et bateaux de passage);

Overwegende dat deze beide soorten vaartuigen voor zulke verschillende verrichtingen kunnen gebruikt worden, dat het belangrijk is na te gaan of de bak in casu in om het even welk verband stond met de scheepvaartverrichtingen, waarvan sprake in de algemene bepaling van artikel 1; dat de ruimste afbakening van het begrip scheepvaartverrichting is, dat het moet gaan om een operatie, die samenhangt met het bedrijf «varen met schepen», reizen of vervoeren te water;

Overwegende dat de Gemengde Kamer bijgevolg moet nagaan welk het werk was, dat in casu door aanlegger op de bak werd verricht, en in hoeverre dit werk als een scheepvaartverrichting kan aangezien worden, dit laatste woord opgevat in de ruimste zin; dat niet dient nagegaan te worden, zoals aanlegger beweert in zijn nota, of zijn fysieke inspanningen al dan niet te vergelijken zijn met die van een schipper, maar wel of zijn bedrijvigheid, intrinsiek genomen, in verband staat met een scheepvaartverrichting; dat het dus ook zonder belang is of hij vroeger ja dan neen schipper is geweest; dat dit feit slechts een zekere bevestiging zou kunnen vormen voor het geval hij moest bewijzen dat hij in casu schipperswerk heeft geleverd;

Overwegende dat hoe ruim men ook weze, het dichten van een bres in een dijk op zichzelf niet meer verband houdt met het bedrijf «varen met schepen», reizen of vervoeren te water dan het bouwen van een sluis of het aanleggen van een kanaal, operaties waarvan niemand zal ontkennen dat zij het bouwbedrijf aanbelangen; dat het dichten eigenlijk meer gelijkt op het werk van bouwvakarbeiders dan op dit van het personeel, dat op schepen wordt gebezigd; dat deze logische zienswijze bevestigd wordt door een gemeenschappelijke overeenkomst van 5 April en 16 Mei 1946, bekrachtigd bij een ministerieel besluit van 24 Mei 1946, waarbij zelfs de kapiteinen van vlottende baggers, de kapiteinen van sleepboten, de schippers op baggervvaartuigen, de dekknechten-schippers en eerste dekknechten van baggervvaartuigen, de machinisten-chauffeurs van sleepboten gerangschikt worden onder de werklieden van het bouwbedrijf; dat evenwel in het algemeen bepaalde kapiteins en schippers van sleepboten nochtans onder toepassing van de wet van 1 April 1936 zullen vallen, voor zover zij niet in de bouw- of andere bedrijven werkzaam zijn, maar wel in gewone scheepvaartbedrijven; dat dit dus wel wijst op het feit, dat om de betwisting op te lossen vooral de aard van het door aanlegger verrichte werk moet nagegaan worden;

Overwegende dat nog dient te worden opgemerkt dat een Regentsbesluit van 27 Juni 1947, uitgevaardigd

op grond van het wetsbesluit van 9 Juni 1945, een nationale commissie opricht voor de bouwnijverheid, met inbegrip van de aanneming van zee- en rivierwerken, baggerwerken, enz.;

Overwegende dat aanlegger goed heeft verstaan dat de aard van het werk in casu de hoofdzak is, vermits hij thans beweert dat hij op de bak het werk van schipper deed; dat deze houding de kern van de zaak zeer goed aanduidt en het juist is dat aanlegger onder de bevoegdheid van de Schipperskamer zou vallen, indien hij zich zou bezig gehouden hebben met het voeren van de bak of enige scheepvaartverrichting; dat het in dit verband belangwekkend zou zijn te vernemen of aanlegger belast werd met het sturen, verhalen of ankeren;

Overwegende dat aanlegger evenwel bij beweringen blijft; dat hij niets van dit schipperswerk bewijst of aanbiedt te bewijzen; dat attesten, afgeleverd na de dagvaarding, een normaal getuigenverhoor niet kunnen vervangen (zie Brussel, 20 Januari 1954, 5e Kamer, Journal des Tribunaux 1954, blz. 243); dat het kan betreurd worden, dat dit getuigenverhoor niet in duidelijke termen en met vermelding van data en plaatsen wordt aangeboden;

Overwegende dat het Arbeidsgerecht nochtans bevoegd is het getuigenverhoor van ambtswege te bevelen; dat wat betreft de bepalingen der feiten de Raad een element vindt in het attest, dat in Januari 1954 door aanlegger bij zijn dossier werd gevoegd en waarin gezegd wordt dat hij van 19 April 1953 tot 7 Augustus 1953 dienst deed als schipper, attest dat zou getekend zijn door een bediende van verweerster,

Overwegende dat weliswaar verweerster beweert dat zelfs in dit geval aanlegger zou beheerst blijven door de regelingen, getroffen binnen de wettelijke bevoegdheid van de paritaire commissie van het bouwbedrijf; dat deze vraag echter niet de bevoegdheid van de Kamer betreft, maar de beslissing van de zaak ten gronde;

Om deze redenen,

het Arbeidsgerecht te Antwerpen, Gemengde Kamer, alle andere besluiten verwerpende, alvorens recht te doen ten gronde, laat aanlegger van ambtswege toe te bewijzen door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen, dat hij, in dienst zijnde van verweerster, aan boord van een bak, werkzaam bij de dichtung van de dijk aan de «Pijp Tabak» tussen 19 April en 7 Augustus 1953, het werk heeft verricht, dat normaal door een schipper wordt gedaan; laat het tegenbewijs aan verweerster toe; houdt de beslissing omtrent de kosten aan.

BIBLIOGRAPHIE

Dr J. R. STELLINGA : Grondtrekken van het Nederlands Staatsrecht. — N.V. Uitgeversmaatschappij W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle, 1953. 494 p.

Wanneer Dr J. R. Stellinga in 1951 zijn «Grondtrekken van het Nederlands Administratief Recht» publiceerde, had hij de verschijning van het tegenwoordig werk reeds aangekondigd. Het is gebruikelijk dat geleerden die schrijven over het publiekrecht, beginnen met een uiteenzetting over het Staatsrecht, waarna dan later veelal een boek over het administratief recht volgt. De heer Stellinga heeft het net andersom gedaan en is met het administratief recht begonnen om zich daarna aan een synthetische studie van het staatsrecht te wijden.

Zijn boek over het administratief recht is veel besproken geworden, omdat hij er een volstrekt nieuwe theorie in gehuldigd heeft. Wat betreft de indeling van de stof heeft hij gepoogd de inzichten, welke destijds daaromtrent door Prof. C. Van Vollenhoven werden verkondigd, volledig uit te werken.

Dit is voorzeker voor het werk van de schrijver over het administratief recht geen succes gebleken. De door hem gebruikte methode werd algemeen aan scherpe kritiek onderworpen en, hoe interessant de poging van Dr Stellinga ook moge geweest zijn, lijkt het wel niet waarschijnlijk dat hij aan de wetenschap van het administratief recht door de toepassing van zijn systematiek een belangrijke dienst heeft bewezen, niettegenstaande de ontzaglijke kennis waarvan zijn werk getuigenis aflegt.

Men was dan ook zeer benieuwd bij de publicatie van de « Grondtrekken van het Nederlands Staatsrecht » te vernemen welk resultaat de methode van de schrijver op dit gebied voor gevolg zou hebben.

Het essentiële kenmerk van het boek van Dr Stellinga over het staatsrecht bestaat er in dat hij, zoals hij het deed voor de administratief recht, de stof indeelt — helemaal in de zin van Van Vollenhoven — in vier afzonderlijke hoofdstukken, gewijd aan de vier functies van de Staat, die voor de auteur zijn: de wetgeving, het bestuur, de politie en de rechtspraak.

In afwijking van de meeste schrijvers beschouwt dus Stellinga de politiefunctie als een volstrekt afzonderlijke functie van de Staat en niet als een onderdeel van het bestuur.

In elk van deze hoofdstukken vindt men dan telkens drie onderafdelingen: eerst algemeenheden over de besproken functie, daarna de beschrijving van de met die functie belaste organen met hun bevoegdheden en verplichtingen, en uiteindelijk een slot met beschouwingen over de waarborgen voor de behoorlijke uitoefening van de behandelde functie.

De methode is dus wel volledig nieuw en helemaal ongebruikelijk bij de behandeling van het staatsrecht. Deze poging op zichzelf is natuurlijk uitermate interessant. De auteur verklaart echter zelf in zijn voorwoord dat hij ze niet als de enig zaligmakende beschouwt en dat de gebruikelijke indeling in de klassieke leerboeken over het Nederlands staatsrecht zeer zeker haar voordelen heeft, « doch dat het niet anders kan dan het inzicht in het staatsrecht verhelderen, als ook eens het hier voorgestane systeem wordt gevolgd ».

De vraag is nu of dit opzet van de auteur geslaagd is en of inderdaad zijn systematiek « verhelderend » werkt bij de studie van het staatsrecht. En op dit gebied kan onze mening voorzeker niet bevestigend zijn. Inderdaad, bij elke afdeling is de schrijver genoodzaakt de stof betreffende de organisatie en de bevoegdheden van de verschillende organen, die met de besproken functie gelast zijn, te verbreken. Waar gebruikelijk de bevoegdheden van de Koning, van de Staten-Generaal en de provinciale en gemeentelijke organen als een geheel worden bestudeerd, vindt men thans de structuur van deze organen en hun bevoegdheden verdeeld in de hoofdstukken gewijd aan de onderscheiden functies, die door hen worden uitgeoefend. Dit geeft voortdurend aanleiding tot herhalingen, tot verwijzingen en het verzekert stellig niet een klaar en helder overzicht van het geheel. Dit biedt des te meer bezwaar daar de bevoegdheden van al deze organen zo zeer gemengd zijn en vele ervan op de grens van de besproken functies liggen en het lijkt dus wel dat voor een studieboek — en dit toch heeft de auteur in de eerste plaats willen samenstellen — de gevolgde methode niet gelukkig kan genoemd worden.

Al zal dus naar alle waarschijnlijkheid het werk van

Dr Stellinga wel niet als een van de blijvende fundamentele werken over het Nederlands staatsrecht kunnen gelden, toch dwingt deze poging wel eerbied af, niet alleen wegens de reusachtige som kennis, die in het boek is samengebracht, maar vooral door de logische gang van het betoog en de zekerheid met dewelke de schrijver zijn systematiek heeft volgehouden.

In het algemeen deel geeft Dr Stellinga zijn standpunt te kennen betreffende het staatsbegrip, dat hij bepaalt als « een organisatie met het monopolie van de gewapende macht over een bepaald territoir ». De functie van de Staat in algemene zin gaat geheel op in het tot stand brengen van de rechtsorde, die beheerst is door het rechtsbeginsel van het algemeen belang. De Staat kan dus niet anders dan rechtstaat zijn. Schrijver, die in grote mate beïnvloed blijkt door de rechtsphilosophie, zoals ze ontwikkeld werd door Prof. Dooyeweerd in diens « Wijsbegeerte der Wetsidee », vindt in het beginsel van de souvereiniteit een eigen kring, welke deze filosofie kenmerkt, een voortreffelijke basis om het staatsbegrip te adstrueren. Geen monistische staatsopvatting, waarin hetzij het volk, ofwel de overheid als enig element van de Staat wordt gezien, doch een verhouding tussen volk en overheid, geregeld door het recht.

Na in grote lijnen het grondschema van het staatsbestel te hebben aangeduid, komt de auteur dan tot de ontleding van de functies die aan de Staat eigen zijn. Al staan deze functies niet los naast elkaar, is hun onderscheiding toch als zeer reëel te beschouwen, zelfs al wordt een bepaalde functie door allerlei organen verricht. Dat de « politie » hierbij als een afzonderlijke functie dient beschouwd te worden is een opvatting die de schrijver zeer lief is.

Bij elk van de functies wordt dan de bedrijvigheid onderzocht van de vele organen die van hoog tot laag zich met deze functie bezighouden. In de eerste plaats natuurlijk de wetgeving, waarbij een stuk gewijd aan de wetgeving in samenwerking door de organen van verschillende openbare lichamen. Bij dit alles brengt de auteur de allerjongste wetgeving te pas.

De laatste paragraaf van het hoofdstuk der wetgeving is gewijd aan de « grenzen van de wetgevende bevoegdheid », een van de grensgebieden waar het positief staatsrecht en de rechtsphilosophie elkaar raken. De wetgever is niet almachtig en de principiële grens voor de wetgever wordt aangenomen door de « souvereiniteit in eigen kring » van de overige gemeenschappen en van de individuen die op het staatsgebied aanwezig zijn en die gerechtigd zijn hun eigen interne aangelegenheden zelf te regelen.

Doelmatigheid kan hierbij het criterium niet zijn, want al wordt in feite deze doelmatigheid door de wetgever wel aanvaardt, dient het bepalen van de werkelijke grenzen voor de wetgever als een belangrijke rechtsvraag te worden gezien.

De auteur is van mening dat de vage opvattingen omtrent de rechtstaat hierbij de souvereiniteit van andere levenskringen moet eerbiedigen. Men komt hierbij echter niet los van de indruk dat de conclusie van de auteur even vaag en onduidelijk is als de theorieën welke hij bestrijdt. Waar is de grens van de souvereiniteit der « andere levenskringen »? Hiervoor wordt in het werk geen oplossing gegeven.

De besprekingen van de « waarborgen voor een goede wetgeving » vormt een origineel hoofdstuk. De auteur onderzoekt hierin alle maatregelen die in de rechtsorde worden genomen om de werkzaamheden van de organen, die belast zijn met de wetgeving, te beïnvloeden of te controleren, zo het geven van adviezen, het goedkeuren, het bekrachtigen, het vernietigen en het schorsen en niet het minst het rechter-

lijk toetsingsrecht. Het is vooral bij de behandeling van een vraagstuk, zoals dit laatste, dat de methode om functies van zoveel hogere en lagere wetgevende organen gemeenschappelijk te bespreken, bezwaren biedt.

Na de wetgeving komt de bestuursfunctie aan de beurt, die tweeërlei omvat: het uitvoeren van te voren gegeven regelingen en het bestuurlijk optreden van overheidsorganen buiten elke regeling om. Juist de omstandigheid dat deze onderscheiding bij het bestuur voorkomt maakt een treffende beschrijving van de bestuursfunctie uitermate moeilijk en na vermelding van verschillende pogingen, die in de Nederlandse wetenschap werden gedaan om de bestuursfunctie nauwkeurig te bepalen, moet de auteur ook zijn toevlucht nemen tot het beschouwen als bestuur van alle publiekerchtelijke verrichtingen die niet zijn te brengen onder de andere functies: wetgeving, politie en rechtspraak.

Hierop volgt dan de studie van de vele organen die belast zijn met de bevoegdheden op administratief gebied en de afdeling sluit opnieuw met de studie der waarborgen voor goed bestuur, die goeddeels parallel loopt met deze behandeld bij de wetgeving.

Het feit dat hierbij op talrijke bladzijden andermaal dezelfde problemen besproken worden als degenen die reeds aan de beurt kwamen bij de wetgeving, is ook als bezwaar te vermelden tegen de gebruikte systematiek.

In de afdeling gewijd aan de politie beijvert de auteur zich in de eerste plaats zijn stelling de politie als een afzonderlijke functie van de Staat te beschouwen, te verdedigen. Tegen de mening in van juristen, die de politiefunctie beschouwen als een onderdeel van het bestuur, is Stellinga van oordeel dat de functie opgevat in brede zin steeds de kenschetsende eigenschap vertoont dat zij controle betreft op de burger ter naleving van de wet. Deze eigenaardigheid lijkt ons werkelijk niet van dien aard dat hierom de politie noodzakelijk als een afzonderlijke functie zou moeten beschouwd worden.

Na het overzicht van de organen, die met politionele bevoegdheden bekleed zijn, ziet de auteur de grens van de politiegevoegdheid in het feit dat deze bevoegdheid op geschreven wettelijke bepalingen dient te berusten. Dit is dan ook de reden om dewelke het hoofdstuk betreffende de waarborgen voor de goede uitoefening van de politiefunctie uiterst beperkt is.

Uiteindelijk komt de functie van de rechtspraak aan de beurt; waarbij het gaat over het « beslissen met bindend gezag van geschillen welke ook ».

In deze afdeling treffen wij een goed overzicht aan van de geschiedenis der administratieve rechtspraak in Nederland, met een beknopte vermelding van de vele wetgevende bepalingen waarin de administratieve rechtspraak is voorzien. Hier, zoals in het ander gedeelte van zijn werk, beperkt Stellinga zich niet tot de beschrijving van het bestaande recht, maar geeft hij ook beschouwingen ten beste over de *jus constituendum* en zo schreef hij ook een hoofdstuk over de administratieve rechtspraak « zoals ze behoort te zijn ». Ofwel zou de burgerlijke rechter volledig kunnen toegerust worden voor het berechten van het overheids-optreden in al zijn aspecten, ofwel zou dit optreden hem volledig dienen te worden onttrokken en aan de bijzondere rechter opgedragen. Hier houdt de schrijver zich aan de oude onderscheiding tussen de Staat, die optreedt als zodanig, ofwel als privaat persoon, waarbij dan in het laatste geval de burgerlijke rechter zou bevoegd blijven voor de onrechtmatige overheidsdaad, terwijl hij voor het eerste een nieuwe administratieve rechtsmacht aanbeveelt. Dat het Franse stelsel

van de afdeling Contentieux van de Conseil d'Etat hierbij besproken wordt, spreekt vanzelf. De nieuwe regeling in het Belgisch recht wordt enkel vluchtig vermeld, doch niet besproken, wat voorzeker wel wenselijk zou geweest zijn.

Men had er zich kunnen aan verwachten dat in het kapittel betreffende de grenzen van de rechtsprekende bevoegdheid vele zeer omstreden problemen door de auteur zouden worden uitgediept. Dit is niet het geval en hij beperkt zich tot enkele beschouwingen over de mogelijkheid van het toepassen van de analogie in het strafrecht en over de lijdelijkheid van de rechter.

Als waarborgen van de goede rechtspraak ziet de schrijver zich verplicht een beknopte samenvatting te geven van de wetboeken van proceduur.

Enkele beschouwingen over het staatsnoodrecht besluiten het boek.

Na het lezen van het werk heeft men een dubbel gevoel: in de eerste plaats een gevoel van onbehaaglijkheid omdat het doel van de schrijver niet bereikt is geworden en de nieuwe systematiek die hij heeft willen toepassen, niet geschikt blijkt voor de studie van het staatsrecht, maar tevens een gevoel van tevredenheid omdat men met spanning een zeer originele poging heeft kunnen volgen en omdat in het speciale kader, dat door de auteur werd getrokken, ons oneindig veel interessante wetenswaardigheden over het Nederlands staatsrecht werden bijgebracht.

René Victor.

KRONIEK DER TIJDSCHRIFTEN

SAVATIER R. - *L'Evolution de l'obligation alimentaire, quant à l'appréciation des besoins et des ressources.* Noot onder Douai 28 Juli 1953, Rec. Dall. 1954, J. 477.

In een zeer gedocumenteerde noot ontleedt Professor Savatier een arrest van het Hof van Beroep te Douai, waarbij de vordering tot onderhoud, ingesteld door een uit de echt gescheiden vrouw tegen haar begoede schoonvader, ontvankelijk en gegrond werd verklaard.

Tegen de ontvankelijkheid van een dergelijke vordering kan men enerzijds opwerpen dat de vrouw zich eerst moest wenden tot haar eigen ouders, en anderzijds dat ze enkel ten laste is van haar man.

Dit laatste beginsel werd evenwel ontzenuwd door het feit dat de echtgenoten gescheiden waren.

Ten aanzien van de rangregeling der schuldenaars ener onderhoudsverplichting, vertoont de Franse rechtspraak meer eensgezindheid dan de Belgische, vermits bijna algemeen aanvaard wordt dat de onderhoudsbehoefte zich onmiddellijk mag wenden tot de meest begoede zijner schuldenaars (vgl. De Page, I, n° 556bis; Kluyskens, VII, n° 348).

Ten aanzien van de berekening van het onderhoud, wijdt de auteur enkele zeer interessante bemerkingen aan de invloed der sociaal-economische evolutie op het burgerlijk recht, dit ten einde de inkomsten en noden van de onderhoudsbehoefte in een meer actueel daglicht te plaatsen.

M. S.

SAVATIER R. - *Les clauses d'échelle mobile dans le prêt d'argent et dans les autres contrats.* - Noot onder Fr. Cass. 3 November 1953, Rec. Dall. 1954, J. I. en vlg.

In vermeld arrest van het Franse Hof van Verbreking werd o.m. verklaard dat een agiobeding in een lening moest nietigverklaard worden, niet op grond

van artikel 1895 C.c., maar wel wanneer het ingelast werd om de lener tegen een eventuele muntontwaarding te beschermen.

Hieruit afleiden dat het Hof zich zou uitgesproken hebben over de draagwijdte van vermeld artikel 1895, is volgens Professor Savatier een verregaande bewering. Persoonlijk is de auteur de mening toegedaan dat dit artikel enkel betrekking heeft op de verbruiklening van geld en geenszins kan toegepast worden op andere contracten.

Daar geen enkele wettekst de wisselende schaal verbiedt, zou men enkel nog kunnen verwijzen naar de economisch-monetaire conjunctuur, die zich in bepaalde omstandigheden kan verzetten tegen de toepassing van het agiobeding.

De redenen waarom bij bovenstaand arrest de clause vernietigd werd, waren van verschillende aard: de gekozen waardemeter, het eenzijdig karakter van de wisselende schaal en het gebrek aan innerlijk verband tussen de gekozen waardeschaal en de oorzaak der aangegane lening.

Ten einde zekerheid te bekomen nopens de geldigheid van het agiobeding, zou men een onderscheid moeten maken volgens de aard der overeenkomst; bij stilzwijgen der wet zal men de contractuele vrijheid inroepen.

Savatier besluit deze uiterst gedocumenteerde noot met de principiële bevestiging van « le principe de la validité de la clause d'échelle mobile, partout où les parties ne l'auront pas fait dérailler de ses voies normales ».

M. S.

VASSEUR M. - *Echelle mobile* 53. (Rec. Dall. 1954, Chr. I en vlg.)

Onlangs de huidige prijsstabiliteit in Frankrijk werden tijdens het jaar 1953 talrijke agioclausules afgesloten als waarborg tegen een mogelijke muntontwaarding. In een uitstekend artikel behandelt de auteur, hoogleraar aan de Universiteit te Rijsel, de juridische en economische problemen, die oprijzen bij de toepassing der wisselende schaal.

Vooraf schetst hij de ontwikkeling van het agiobeding, zoals die kan teruggevonden worden in rechtspraak en rechtsleer en zelfs in het praktische zakenleven.

De rechtspraak 1953 geeft een eigenaardig beeld vol contrasten. De rechters zijn steeds zeer ruim geweest, wanneer het ging over de toepassing dier clausules in alle contracten, behoudens in de leningen; waar zij in het eerste geval de ingelaste clausules geldig verklaarden en soms nog tot een verdere verhoging der verschuldigde som overgingen, hebben zij steeds blijk gegeven van een buitenmatige strengheid in zake geïndexeerde leningen en verklaarden zij alle desbetreffende agiobedingen nietig.

De wetgever is op zijn beurt zeer mild geweest en heeft alle sociale lagen der bevolking van de voordelen van de wisselende schaal willen doen genieten: loontrekenden (18 Juli 1952), eigenaars van gronden en huizen (30 September 1953), landbouwers (30 September 1953).

Tal van leningen, uitgeschreven door genationaliseerde bedrijven, werden van een agiobeding voorzien, zodat in de toekomst alle publieke of semi-publieke instellingen dergelijke clausules in hun leningen zullen moeten inlassen om deze laatste aantrekkelijk te maken.

Ten slotte is men in Frankrijk ervan getuige geweest, hoe ook in het praktische zakenleven tal van private vennootschappen hun toevlucht hebben ge-

nomen tot de wisselende schaal, telkens zij overgingen tot de uitgifte van obligaties of het uitschrijven van een lening.

Aan de hand van deze concrete gegevens heeft de auteur enkele opmerkenswaardige beschouwingen ten beste gegeven.

Een eerste feit dat opvalt, is de verregaande uitbreiding van de wisselende schaal, hetgeen op het economische en sociale plan soms wantoestanden heeft geschapen, waaraan door strenge reglementeringsvoorwaarden zou moeten verholpen worden.

In 1953 ontstond eveneens het probleem van de waardemeters, daar het agiobeding ook moet aangewend worden om de productie te stimuleren. Daarom zijn er indices, die aanbeveling verdienen, zoals b.v. de aanpassing aan het zakencijfer van de ondernemercontractant.

Uitzondering gemaakt voor de leningen, is de rechtspraak al te inschikkelijk geweest in zake toepassing van de wisselende schaal. In zijn besluit formuleert Vasseur dan ook de wens dat de eventuele nadelen van het agiobeding in de toekomst zouden uitgeschakeld worden.

M. S.

BOEHMER G. - *Zur Frage des Unterlassungs- und Schadenersatzklage bei Ehestörungen*. - Juristenzeitung 1953, blz. 745 en volg.

Ongetwijfeld behoort Prof. Boehmer tot de meest vooraanstaande juristen van het hedendaagse West-Europa. Zijn « Grundlagen der bürgerlichen Rechtsordnung », waarvan het eerste deel in 1950 verscheen, het derde in 1952 en het slot nog moet verschijnen, zal ongetwijfeld tot de standaardwerken behoren zonder dewelke geen grondige studie van het Burgerlijk recht, — ook buiten de rechtsvergelijking om — kan gedaan worden.

In de hiernavermelde bijdrage weidt de auteur uit over een aangelegenheid die in het eerste deel van zijn groot werk uitvoerig behandeld was (blz. 42 en volg.). De gelegenheid bood daartoe een opvallend buitensporige uitspraak van het O L G Hamm van 22 Januari 1952 in hetzelfde nummer gepubliceerd (blz. 757).

Wegens de ontoelaatbaarheid van de dwangsom in het Belgische recht is het overbodig binnen de perken van deze kroniek, het eerste gedeelte van deze bijdrage te bespreken dat handelt over de *vorbeugende Unterlassungsklage* bij inbreuken op de huwelijksverhouding (blz. 745-746). Ten aanzien van de kritische rechtsvergelijking zij hier vermeld dat de auteur hier vermeldt en bespreekt, naast de Duitse rechtspraak, de Franse, Oostenrijkse en Zwitserse. Wat deze laatste betreft, meer bepaald het arrest van 2 October 1952 van het Zwitserse Bondsgerecht dat uitspraak doet over de beslissing van Zürich van 11 Maart 1948 in zijn boek besproken op blz. 43. In tegenstrijd met de Zwitserse en Franse (en Belgische) rechtspraak weigert de Duitse rechtspraak de ontvankelijkheid van deze vordering te erkennen, hetgeen door de auteur betreurd wordt. Deze weigering betreft evenzeer de vermogensschade als de extrapatrimoniale schade.

Deze bladzijde vult blz. 90 en volg. van zijn boek aan. Hij vermeldt een kentering desaan gaande in de Duitse rechtspraak met de revolutionaire stellingname in andere zin van de rechtspraak uit de Sovjet-zone luidens dewelke echtbreuk van de vrouw geen eerkrenking van de man betekent.

Het besproken vonnis kent echter aan de wettelijke vader schadeloosstelling toe voor de uitgaven die hij te dragen heeft voor een buitenechtelijk kind dat hij niet

ontkend heeft, zulks ten laste van de werkelijke overspelige vader (blz. 747 en volg.).

Deze uitspraak wordt streng gegispt op gronden die naar Belgisch recht volledig gelden.

De familievrede wordt door § 1593 B.G.B. (vgl. 314 B.W.) beschermd waar het verbiedt de buitenechtheid aan te voeren van een kind wanneer de wettigheid niet ontkend werd.

Het schadeverhaal tegen de derde voert noodzakelijk de buitenechtheid aan (vgl. in de Belgische rechtspraak, de toepassing van artikel 342 a B.W. op de vordering tot schadevergoeding: Verbr., 24 Maart 1938, Pas., 1938, I, 107; R.G.A.R., 1938, 2767; B.J., 1938, 438).

De schade onderstelt hier de buitenechtheid van het kind; deze laatste is dus de grondslag van de eis.

In dit verband bespreekt de auteur ook de afwijkende *Blutabstammungsklage* uit de Nazi-periode, die tot een dubbel vaderschap kon leiden van een overspelige werkelijke Arische vader en een wettige Joodse vader.

Naast de dogmatische redenen verwerpt de auteur de oplossing van het besproken vonnis op grond van morele beschouwingen. De schijnvader zou op de biologische vader de vermogenslasten van het vaderschap afwentelen, doch al de voordelen zoals het genot van goederen, aanspraak op levensonderhoud, erfrecht e.d.m. bewaren, benevens de vaderlijke macht!

Dit alles bewaart hij als een soort bedrijfskapitaal, maar hij weigert het kind te onderhouden.

Dergelijke uitspraak miskent het zedelijke familiebegrip.

Deze critiek stemt met het Belgische recht overeen, waarin ook de geheimhouding van overspelige afstamming volstrekt is behoudens het geval van wettelijke ontkenning of vernietiging van het huwelijk wegens bigamie (vgl. De Page, I, n° 1228, blz. 1217).

In geen geval kan ook niet door het aanwenden van artikel 1382 B.W. van deze regel afgeweken worden.

J. R.

SAVATIER R. - *De sanguine jus*. Rec. Dall., 1954, Chr., blz. 141 tot 146.

De bekende hoogleraar van de Rechtsfaculteit te Poitiers, schrijft deze kroniek naar aanleiding van een bijeenkomst gehouden in de Sorbonne onder voorzitterschap van Professor Moureau en gewijd aan de medico-legale aspecten van de bloedtransfusie. Als uitgangspunt wordt de Franse wet van 21 Juli 1952 genomen, waardoor het aanwenden en verhandelen van menselijk bloed volledig gereguleerd werd, door deze volledig te onttrekken aan de handel en de nijverheid. Het aanwenden en verhandelen van bloed wordt het voorrecht van de geneesheren en een openbare dienst.

In geen enkel oogpunt kan menselijk bloed het voorwerp van een overeenkomst uitmaken, sedert de besproken Franse wet, die overigens daardoor een vroeger bestaande stroming in de Franse rechtspraak bekrachtigde.

De Franse wetgever ging zo ver te bepalen dat de jonge lieden behorende tot de klassen 1944 en 1945, die geen legerdienst hadden gedaan, er toe zullen gehouden zijn in verhouding met de noodwendigheden, hun bloed te geven aan de diensten voor bloedtransfusie. Het gaat hier dus over een werkelijke *bloedopeising*.

De auteur onderzoekt dan verder het algemeen vraagstuk van de toestemming van de belanghebbende bij bloedtransfusie. Vanwege de geveer is dit een schenking. Maar er zijn reeds bepalingen in de jongste Franse wetgeving, o.m. ter zake van nationaliteit, waardoor de aanvrager van naturalisatie verplicht wordt zich tot een bloedonderzoek te lenen.

Verder is er de bijzondere wetgeving ter zake van bepaalde ziekten, waar de patiënt eveneens gedwongen wordt tot het verschaffen van bloed voor analyse, ten einde hem, tegen zijn zin in, te verzorgen.

Tot slot vermeldt hij, in dit verband, de recente wet van 15 April 1954 betreffende het bloedonderzoek naar aanleiding van misdrijven gepleegd in vermoedelijke dronken toestand. Hier wordt algemeen de vraag gesteld: kan men het stilzwijgen van een mens verbreken door tegen zijn wil in zijn bloed te nemen, dat dan zelf zal spreken?

Dit is een gelegenheid om even het verwante vraagstuk aan te raken van het bloedonderzoek in het vaderschapsproces.

Vervolgens wordt de toestemming besproken van de bloedgever met het oog op bloedtransfusie en wordt de mogelijkheid vermeld om artikel 63 Franse S.W. zoals het in 1945 gewijzigd is, toe te passen en het onmisdelict te bestraffen van degene die, waar hij andermans leven zou kunnen redden, zijn bloed weigert te geven.

Volgt dan de toestemming van de beneficiaris van andermans bloed bij bloedtransfusie. Bondig maar klaar bespreekt de auteur het vraagstuk van de toestemming in de contractuele verhouding met de geneesheer, en diens beperkte voorlichtingsplicht.

Een laatste toestemming wordt in dit verband besproken in hoofde van diegene die zich tot bepaalde bewerkingen leent, ten einde zijn bloed te omvormen met het oog op andermans genezing.

In een volgend gedeelte bespreekt de auteur dan de vraagstukken van aansprakelijkheid. Sedert de Franse wet van 21 Juli 1952 komt de aansprakelijkheid van het openbaar bestuur in het gedrang, nl. de gebeurlijke mede-aansprakelijkheid van de agent en de zeer kieske aangelegenheid of de *donor* voor aansprakelijk zou kunnen gehouden worden.

Hij onderzoekt dan de recente rechtspraak, die de wet van 1952 voorafging, en die hoofdzakelijk betrekking heeft op gevallen van venerische besmetting ten gevolge van bloedtransfusie. Heel de aangelegenheid van de geneeskundige aansprakelijkheid ter zake is grondig gewijzigd ten gevolge van de inrichting van een openbare dienst van het bloed.

Het verband van deze aansprakelijkheid met mogelijke verzekering wordt dan besproken, om er ten slotte op te wijzen dat de strafrechtelijke verantwoordelijkheid veel eenvoudiger is dan de zeer problematieke burgerlijke aansprakelijkheid. Een algemene beschouwing over de bedreiging voor de persoonlijke vrijheid besluit deze bijdrage.

J. R.

PIRET R. - *La nullité et l'annulation des actes du correspondant en compte courant accomplis antérieurement à la faillite, et l'arrêt de cassation du 9 juillet 1953*. Rev. Banque, 1954, blz. 373 - 386.

Een kristalhelder betoog over een vrijwel verwarde stof.

De gelegenheid daartoe bood een arrest van het Hof te Luik, waartegen de voorziening verworpen werd, ondanks menig onjuist motief. Vandaar het gevaar dat het besproken arrest van het Hof van Verbreking verkeerd zou begrepen worden. Vandaar ook het belang van deze gezagvolle commentaar.

Na een bondig overzicht van de nietigheden « van rechtswege », luidens artikel 445 Faill.w. toe te passen, wordt aan de principes van de facultatieve nietigheden van de artikels 446 en 447 herinnerd. Ten slotte is er de uitgebreide Pauliaanse rechtsvordering die art. 448 Faill.w. ter beschikking van de curator stelt. Het

besproken arrest omlijnt het toepassingsgebied van de artikelen 446 en 448 Faill.w.

Artikel 448 Faill.w. betreffende rechtshandelingen vóór het verdachte tijdvak verricht, beantwoordt aan dezelfde vereisten als artikel 1167 B.W.: bedrieglijk benadelen van de schuldeisers door de toekomstige gefailleerde en medeplichtigheid van de derde. Welnu een betaling zou volgens het bestreden arrest uiteraard geoorloofd zijn en als dusdanig niet vernietigd kunnen worden met aanwending van de Pauliaanse rechtsvordering.

Deze stelling werd terecht in de besluiten van het O.M. verworpen, maar, in overeenstemming daarmee, verbreekt het Hof van Verbreking het arrest niet, omdat andere motieven dan deze onjuiste redengeving, een voldoende grondslag van de beschikking boden: de soevereine vaststelling dat de toekomstige gefailleerde niet bedrieglijk handelde, en dat de derde dienvolgens niet *consciuis fraudis* zou gehandeld hebben.

Het feit dat de derde op de hoogte was van de staking van betaling is niet voldoende: dit is geenszins het bedrog door artikel 448 Faill.w. vereist, bedrog dat hetzelfde begrip is als in artikel 1167 B.W.

Hierin ligt precies het verschil tussen de artikelen 448 en 446 Faill.w. Uit deze rechtspraak — die overigens aan de heersende doctrine op het stuk beantwoordt — volgt dat de toepassingen van artikel 448 schaars zullen zijn, uitgenomen, betreffende de rechtshandelingen andere dan betalingen (zoals overdracht van schuldvordering, delegatie, inbetalinggeven).

Bleef de toepassing van artikel 446 Faill.w. op betaling tijdens het verdachte tijdvak uitgevoerd. Ten aanzien van dit voorschrift had het bestreden arrest ten onrechte voorgehouden dat bedrog van de medecontractant van de gefailleerde vereist was. Het middel der voorziening was dus gegrond. Toch werd zij verworpen omdat de nietigheid, door dit artikel voorzien, facultatief is. De feitenrechter oordeelt sovereen volgens de omstandigheden. Deze bepaling verplicht tevens de rechter tot deze soevereine beoordeling. In elk geval ontsnappen de motieven waarmee de toepassing van artikel 446 gemaakt of geweigerd wordt, aan het toezicht van het Hof van Verbreking, op voorwaarde dat geen vereiste aan de wet toegevoegd werd, noch dat een wettelijke voorwaarde zou miskend zijn, waarvan de verwezenlijking ten aanzien van de feiten vastgesteld was.

Hierdoor treedt het Belgische Hof van Verbreking de stelling bij die door het Frans Hof gehuldigd was.

J. R.

HUGUENEY P. - *La légalité de l'incorporation, condition du délit de désertion*. Noot onder Cass. fr. 11 Februari 1954, Rec. Dall. 1954. J. 508.

In vermeld arrest had het Franse Hof van Verbreking verklaard dat de desertie niet alleen een inbreuk is op de militaire discipline, maar dat zij voornamelijk afbreuk doet aan het contract van aanwerving en zelfs aan de wettelijke verplichting van eenieder om zijn legerdienst te beëindigen.

Hierdoor werd de bestaande rechtspraak bevestigd: iemand die niet regelmatig werd ingelijfd kan niet als deserteur vervolgd worden, zodat geen enkele strafmaatregel toepasselijk is.

De deken van de Rechtsfaculteit te Dijon oefent kritiek uit op deze zienswijze, doordat aldus een niet te verantwoorden onderscheid wordt gemaakt tussen desertie en andere misdrijven.

Ter vergelijking kan de rechtspraak van ons Verbrekingshof worden aangehaald: elk deserteur, zelfs wanneer hij op onwettige wijze ingelijfd werd, kan als dusdanig vervolgd en gestraft worden (zie o.m. Verbr.

22 December 1879, Pas., 1880, I, 39; Verbr. 23 Februari 1880, Pas., I, 88; R.P.D.B., Tw. Justice militaire, n° 157).

M. S.

BELIN - MILLERON J. - *La logique au prétoire est une éthique*, Rec. Dall. 1954, Chr. 127.

In deze korte en originele studie heeft de auteur willen aantonen dat de logica van de rechter door-drenkt wordt van allerhande psychologische en morele directieven, die aan de rechterlijke uitspraken de waarde van een elementaire ethica geven.

Het eerste principe, dat zeer dikwijls toegepast wordt is dat der niet-contradictie, een bewijs dat de eerste magistraten veelal mathematisch geschoold waren.

De redenering bij analogie wordt daarentegen zeer zelden toegepast: in een tijd van standardisatie is de rechter trouw gebleven aan zijn opdracht en heeft hij elke toestand, elke individuele handeling en elk concept weten te diferencieren.

De algemene rechtstechniek vertoont trouwens een zekere overeenstemming met de sociale ethiek, doordat iedereen die, zich gedraagt volgens de rechtsnormen wettelijk beschermd wordt in al zijn handelingen en gedragingen.

Aldus konden twee stadia onderscheiden worden in de jurisprudentiële evolutie: de traditionele periode der belangrijke codificaties, tijdens dewelke vele rechtsbegrippen geschapen werden, werd gevolgd door een dynamische periode die vooral sociaal-economisch georiënteerd is.

M. S.

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFEDERATIE DER BALIE BIJ HET
HOF VAN BEROEP TE GENT

Vergadering van 20 November 1954.

De Vlaamse Conferentie te Gent gaat dit jaar voort op de weg die de vorige jaren ingeslagen was en onder voorzitterschap van Mr Debra tot volledige ont-plooiing kwam.

Verleden jaar kwamen Professor Meijers, uit Nederland, en de heer Decaan Julliot de la Morandière, uit Frankrijk, spreken over de nieuwe ontwerpen van het Burgerlijk Wetboek, terwijl Raadsheer De Vreese ons een inleiding verschaft tot de kennis van het recht der U.S.A.

Vandaag kwam Stafhouder Dorion uit Quebec in het Frans spreken over Canada en zijn instellingen en meer bepaald over de Provincie van Quebec.

In zijn inleiding onderstreepte Mr Debra het feit dat de Vlaamse Conferentie ons voorrecht van Vlaming zo vruchtbaar mogelijk wil maken:

« Het is een voorrecht van de volkeren met een eerder beperkt taalgebied er gans natuurlijk toe gebracht te worden meer belang te stellen in wat over de grenzen gebeurt; — de vensters wijd open te zetten voor alle geestesstromingen, en gans natuurlijk ook, deze vreemde talen aan te leren die dit geestelijk verkeer moeten mogelijk maken; aldus ontsnappen zij aan dit soort cultureel narcissisme waaraan sommige grotere volkeren zich zo gemakkelijk bezondigen. »

Indien de toehoorders eens te meer mochten verwachten van in een vreemde wereld ingewijd te worden, waren zij alle buitengewoon verrast door de inhoud van de even geestdriftige als boeiende toespraak van Stafhouder Dorion.

Hij sprak, met een enthousiasme dat wellicht de Vlamingen alleen zo goed zullen kunnen aanvoelen, over de strijd van de Franse Canadezen voor het behoud van hun volkse en culturele zelfstandigheid binnen het Engelse gemeenebest en de Canadese Federatie.

Terecht mocht de spreker er van verzekerd worden dat hij voor dergelijke uiteenzetting moeilijk een dankbaarder publiek zou kunnen vinden dan de Vlaamse Conferentie, die, meer dan tachtig jaren geleden, opgericht werd met hetzelfde doel als datgene waarover hij ons met zoveel geestdrift onderhield.

Stafhouder Dorion schetste ons de geschiedenis van het Frans-Canadese volk doorheen de loop der eeuwen sedert de eerste colonisatiepogingen van Carlier, de oprichting in 1608 van Quebec door Champlain, de eerste strijd met de Engelsen vanaf 1629, om met een volgehouden maar gematigde bitterheid te herhalen hoe Frankrijk vanaf de eerste moeilijkheden zijn zonen in de steek liet.

Hij liet duidelijk aanvoelen hoe dit volk, zonder steun uit het moederland, en helemaal niet uit dankbaarheid jegens een land dat zijn zonen vergeten had, heel alleen gevochten heeft voor het behoud van zijn gaafheid en zelfstandigheid, sedert het ogenblik waarop, na het Verdrag van Parijs van 1763, de heren hun goederen verkochten en het kleine volk achterlieten. De 65.000 ter plaatse gebleven landbouwers werden aan deportatie en verspreiding vanwege de Engelsen overgeleverd en vonden vanaf dat ogenblik hun enige steun in de geestelijkheid, priesters en bisschoppen, die met hen waren gebleven.

Vanaf 1763 zouden deze enkele tientallen duizende simpele lieden uitgroeien, zonder nieuwe inwijking, tot de meer dan 4.000.000 Franse Canadezen, die geleidelijk aan maar zeker, zij het na opstand, hun zelfstandigheid verzekerden hoofdzakelijk door het behoud van hun taal en hun godsdienst, maar ook van hun gerechtelijke instellingen.

Het publiek recht werd het recht van de overwinnaar. Ook trachtte deze het privaatrecht in te voeren door het oprichten van Engelse rechtbanken die Engelse rechtspraak zouden toepassen, maar: «une législation ne peut servir de camisole de force, elle doit s'inspirer du caractère du peuple».

Ondanks de aangroei van de Engelse bevolking, door inwijking, wisten de Franse Canadezen geleidelijk aan, vooreerst een aanpassing te verwezenlijken van de Engelse publiekrechtelijke instellingen. Zij pasten zich aan het Engelse parlementarisme zo goed aan dat dit voor hen een middel werd om een culturele en in grote mate een politieke zelfstandigheid te verzekeren binnen de Canadese Federatie.

De spreker behandelde in dat verband de nog immer tot rust komende grondwettelijke vraagstukken, waar de federale centralisatie botst tegen de provinciale zelfstandigheid, vooral naar aanleiding van de verklaring van de Grondwet van 1867, die nog onder de vorm van een Britse wet uitgevaardigd werd, maar in wezen de uitslag is van een vergelijk tussen de verschillende provincies.

Daarbij werd onderstreept hoe de Privy Council als opperste gerechtshof dikwijls tussen Provinciale en Federale staat moest tussenbeide komen en dit met een zeer gematigde en voorzichtige rechtspraak, die de zelfstandigheid van de Franse Provincie deed eerbiedigen.

Sedert de afschaffing van deze jurisdictie over Canada, is haar taak overgenomen door het Federale gerechtshof, waarin de Franse Canadezen enigszins minder vertrouwen schijnen te hebben.

Anderzijds beklemtoonde hij het loyalisme van de

Franse Canadezen jegens hun vaderland vanaf het ogenblik waar deze miskende en zelfs verdrukte Fransen de Engelse vlag in Canada ten koste van hun bloed tegen de U.S.A. verdedigden op een ogenblik waar de Engelsen nog pogingen aanwendden om deze bevolking volledig te verenigen.

Vervolgens beklemtoonde hij de wisselwerking tussen de Franse Cartesiaanse geest en het Engelse strafrecht, waar de Franse interpretatiemethodes een Engelse Codex op bevruchtende wijze liet interpreteren. Het Canadese S.W. van 1892 is een Engelse codificatie van het strafrecht die in Engeland nooit aanvaard werd, maar aan Canada opgelegd, waar het verder aangepast en vernieuwd werd.

Ten slotte liet de spreker duidelijk aanvoelen hoe groot het belang is van het burgerlijk recht als uiting van de levenswijze en levensvisie van een volk. Het wetboek van Quebec, dat in 1866 uitgevaardigd werd, wordt door de Franse Canadezen als een bijbel beschouwd. Zij zien er de uiting in van hun volkse zelfstandigheid. Ontstaan uit de coutume van Parijs, is deze Codex minder Romeinsrechtelijk geïnspireerd dan de Franse Code Civil van 1804. De godsdienstige stempel is diep gedrukt op het familierecht, dat b.v. de echtscheiding niet kent.

Indien dit wetboek op sommige stukken verouderd blijkt, is dit wegens de eerbied van de Canadezen voor hun wetboek, die hun belet daaraan zelfs verantwoorde wijzigingen te brengen. Het vierde boek echter, dat het handelsrecht regelt, onderging een hoofdzakelijk Angelsaksische invloed.

Wellicht had de auteur voor sommigen op dat gebied interessante mededelingen kunnen doen, o.m. in verband met het aanwenden, binnen het geheel van civielrechtelijke instellingen, van de zo typisch Angelsaksische rechtsfiguur die de Trust is en die ook ingevoerd werd in andere staten met civiel recht, zoals Louisiana (zie hierover: Alfaro: The Trust and the Civil Law, The Journal of Comparative Legislation, 1950, blz. 25 en volg.).

Niemand kon ons op een meer boeiende wijze onderhouden over de strijd van een volk om zijn eigen gaafheid. De talrijke toehoorders, die de werkzaamheden van de Vlaamse Conferentie zo regelmatig volgen, waren bepaald overtuigd dat een dergelijke uiteenzetting, in het Frans gehouden over de doelstellingen, die ook deze waren van de Vlaamse beweging, voor vele stadgenoten bijzonder vruchtbaar zou kunnen zijn. Ongetwijfeld zou het aanhoren van een dergelijk geestdriftig betoog van aard zijn om menige vooringenomenheid of blijvend misverstand uit de weg te ruimen.

Jan Ronse

OVERZICHT DER BELGISCHE WETGEVING

(1 October - 31 October 1954)

I. STAATS- EN ADMINISTRATIEF RECHT.

1. *Politieke gevangenen.* — Het M.B. van 23 Augustus 1954 (Stbl. 1 October 1954, 6.996) wijzigt het M.B. van 5 April 1952 betreffende de commissies voor politieke gevangenen.

2. *Landbouw.* — Bij K.B. van 28 September 1954 (Stbl. 4-5 October 1954, 7.128) wordt het K.B. van 19 Juni 1954, houdende toekenning van een premie voor de verdelging van vossen en van dassen, ingetrokken.

3. *Landsverdediging. — Vergunningen tot het dragen van oorlogs- of verweerwapens aan leden van de krijgsmacht.* — Het M.B. van 2 October 1954 (Stbl. 9 October 1954, 7.203) stelt de voorwaarden vast voor de toekenning, het gebruik en de intrekking van vergunningen tot het dragen en onder zich hebben van oorlogs- of verweerwapens, afgeleverd aan leden van de krijgsmacht en aan sommige personen die opdrachten met betrekking tot de landsverdediging volbrengen.

4. *Koloniaal verkeerswezen.* — Het K.B. van 15 September 1954 (Stbl. 10 October 1954, 7.217) wijzigt het K.B. van 30 December 1952 tot vaststelling van de statuten van de exploitatiedienst van het koloniaal verkeerswezen.

5. *Onderwijs. — Universitaire wedstrijd.* — Het K.B. van 21 September 1954 (Stbl. 11-12 October 1954, 7.233) richt een universitaire wedstrijd in over de vakken der examens tot toekenning van de wettelijke academische graden. Deze wedstrijd wordt jaarlijks uitgeschreven; hij bestaat uit het maken van een verhandeling — in het Nederlands, het Frans of het Latijn — en de openbare verdediging van deze verhandeling.

6. *Onderwijs.* — Bij K.B. van 14 September 1954 (Stbl. 11-12 October 1954), 7.240) worden toelagen verleend ten behoeve van de dramatische kunst in de Nederlandse taal, binnen de perken van de helft der kredieten, uitgetrokken op de begroting van het Ministerie van Onderwijs voor het subsidiëren van het beroepstoneel in België.

7. *Cultureel Accoord tussen België en de Zuid-Afrikaanse Unie.* — In het Stbl. van 17 October 1954 (7.336) verscheen de tekst van het Cultureel Accoord tussen België en de Zuid-Afrikaanse Unie, ondertekend op 1 Juni 1954 te Kaapstad.

8. *Douanesluiting van Rijschepen.* — Bij K.B. van 13 October 1954 (Stbl. 20 October 1954, 7.368) worden de wijzigingen aan bijlage 2 van het reglement betreffende de douanesluiting van de Rijschepen goedgekeurd.

9. *Financiën. — Lening van 4¼ % 1954-1974, 2° reeks.* — Bij K.B. van 15 October 1954 (Stbl. 20 October 1954, 7.370) wordt de Minister van Financiën gemachtigd een binnenlandse lening, 4¼ % lening 1954-1974, 2° reeks genaamd, onder door hem te bepalen voorwaarden te emiteren.

10. *Financiën. — Lening van 4¼ % 1954-1974, 2° reeks.* — Bij M.B. van 15 October 1954 (Stbl. 20 October 1954, 7.731) worden de voorwaarden vastgesteld betreffende de uitgifte van de 4¼ % lening 1954-1974, 2° reeks.

11. *Politieke gevangenen. — Vreemdelingen.* — Het K.B. van 4 October 1954 (Stbl. 21 October 1954, 7.400) wijzigt het K.B. van 21 November 1953 betreffende de procedure en de commissies voor de toepassing van de wet van 5 Februari 1947 houdende inrichting van het statuut der vreemdelingen politieke gevangenen.

12. *Landsverdediging. — Gebruik der talen bij het leger.* — Bij K.B. van 25 September 1954 (Stbl. 21 October 1954, 7.407) worden jury's, belast met het afnemen van de proeven van de taalexamens bepaald bij de wet van 30 Juli 1938 betreffende het gebruik der talen bij het leger, opgericht.

13. *Hervorming van de rijksbesturen.* — In het Stbl. van 21 October 1954 (7.408) verscheen een uitvoerig verslag van de bij K.B. van 25 Maart 1953 ingestelde studiec commissie voor de hervorming van de rijksbesturen.

14. *Politieke gevangenen.* — In het Stbl. van 22 October 1954 (7.449) verscheen het K.B. van 4 October 1954 in uitvoering van de wet van 10 Maart 1954 tot verklaring en wijziging van het statuut der politieke gevangenen en hun rechthebbenden en inzonderheid van artikel 2, § 3, betreffende de kampen of om het even welke andere plaatsen die het regime der internering hebben gekend.

15. *Gewapende Weerstand.* — Het K.B. van 22 October 1954 (Stbl. 23 October 1954, 7.473) wijzigt het K.B. van 20 October 1953, betreffende de controle- en herzieningscommissies voor gewapende weerstanders.

16. *Volksgezondheid. — Staatstussenkomst in de betaling der mutualiteitsbijdragen gedaan door de C.O.O.* — Bij K.B. van 20 October 1954 (Stbl. 24 October 1954, 7.516) wordt het Regentsbesluit van 20 Maart 1948, betreffende de tussenkomst van de Staat in de betaling der mutualiteitsbijdragen gedaan door de C.O.O., opgeheven.

17. *Volksgezondheid. — Lening door « Woningfonds van de Bond der Kroostrijke Gezinnen van België.* — Bij K.B. van 13 October 1954 (Stbl. 27 October 1954, 7.578) wordt de coöperatieve vereniging « Woningfonds van de Bond der Kroostrijke Gezinnen van België » gemachtigd om onder Staatswaarborg een negende lening aan te gaan, ten bedrage van 300 miljoen frank.

18. *Scheepvaartwegen.* — Het K.B. van 19 October 1954 (Stbl. 28 October 1954, 7.593) wijzigt, wat het bijzonder reglement van Maas en Ourthe betreft, het K.B. van 7 September 1950, houdende bijzondere reglementen van sommige scheepvaartwegen.

19. *Onderwijs.* — Het K.B. van 8 September 1954 (Stbl. 28 October 1954, 7.597) stelt de prestaties vast van de studiemeesters der rijksnormaalscholen.

20. *Onderwijs. — Inrichting van een universitaire wedstrijd.* — Bij K.B. van 18 October 1954 (Stbl. 28 October 1954, 7.598) wordt een universitaire wedstrijd ingericht over de vakken der examens voor de wetenschappelijke graden, die bestaan bij tenminste twee universiteiten in het Rijk. De wedstrijd bestaat uit het maken van een verhandeling en de openbare verdediging dezer verhandeling.

II. RECHTERLIJKE ORGANISATIE.

21. *Hof van Verbreking. — Dienstregeling.* — Het K.B. van 16 October 1954 (Stbl. 20 October 1954, 7.372) stelt de dienstregeling vast van het Hof van Verbreking.

III. ARBEIDSRECHT EN MAATSCHAPPELIJK HULPBETOON.

22. *Diensten voor gezinshulp.* — Het K.B. van 27 September 1954 (Stbl. 1 October 1954, 7.004) wijzigt het Regentsbesluit van 1 Maart 1949, houdende aanwerving van diensten voor gezinshulp en toewijzing van toelagen aan deze diensten.

23. *Kindervergoeding. — Vermindering van bijdrage.* — Bij K.B. van 27 September 1954 (Stbl. 4-5 October 1954, 7.100) wordt de bijdrage verminderd ten laste van personen die vallen onder de wet tot uitbreiding van de kinderbijslag tot de werkgevers en de niet-loon arbeiders, bedoeld in de wet van 11 Maart 1954 tot wijziging van de wetten betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdige dood.

24. *Ouderdomsrentetoeslag.* — Het K.B. van 27 September 1954 (Stbl. 8 October 1954, 7.180) stelt, voor de personen bedoeld in artikel 3, § 3, van de wet van 11 Maart 1954 tot wijziging van de wetten betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdige dood, gecoördineerd op 12 September 1946, de datum vast voor het indienen der aanvragen voor ouderdomsrentetoeslag. Deze aanvragen kunnen ten vroegste op 1 Januari 1954 uitwerking hebben.

25. *Werkloosheidsuitkeringen ten voordele van loonarbeiders die een bijberoep uitoefenen.* — Het M.B. van 23 September 1954 (Stbl. 8 October 1954, 7.181) stelt de voorwaarden vast krachtens dewelke de loonarbeiders die een bijberoep uitoefenen of die met een zelfstandig arbeider samenwonen, werkloosheidsuitkeringen kunnen ontvangen.

26. *Ondernemingsraden.* — Het K.B. van 9 October 1954 (Stbl. 14 October 1954, 7.284) wijzigt het Regentsbesluit van 13 Juli 1949, houdende verkiezing van de afgevaardigden bij de ondernemingsraden.

27. *Paritaire comités. — Bevoegdheid.* — Het K.B. van 22 October 1954 (Stbl. 24 October 1954, 7.488) wijzigt het Regentsbesluit van 27 Juli 1946, waarbij de bevoegdheid van de verschillende paritaire comités, opgericht in uitvoering van het wetsbesluit van 9 Juni 1945, bepaald wordt.

28. *Paritaire comités. — Vertegenwoordiging der werknemers.* — Bij K.B. van 23 October 1954 (Stbl. 24 October 1954, 7.489) worden de nationale paritaire comités aangeduid, waarin elke vertegenwoordigende organisatie der werknemers minstens een vertegenwoordiger zal hebben.

29. *Toekenning van de gebrekkigentegemoetkoming aan gehuwde vrouwen.* — Bij K.B. van 20 October 1954 (Stbl. 28 October 1954, 7.594) worden de beslissingen ten aanzien van de personen bedoeld bij artikel 3, 4° van de wet van 10 Juli 1937, zoals dit artikel bij de wet van 15 Maart 1954 werd gewijzigd, herzien, wanneer de belanghebbenden daarom verzoeken bij een ter post aangetekende brief gericht tot de Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg, zulks binnen de termijn van drie maanden, te rekenen van de dag der bekendmaking van dit besluit.

IV. ECONOMISCH RECHT.

30. *Landbouw.* — Het M.B. van 1 October 1954 (Stbl. 10 October 1954, 7.218) stelt het bedrag der premii vast, toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen.

31. *Landbouw. — Uitvoer van valeriaan.* — Bij M.B. van 18 October 1954 (Stbl. 28 October 1954, 7.595) wordt de uitvoer van valeriaan slechts toegelaten wanneer zij voldoet aan bepaalde voorwaarden.

H. Boonen

TIJDSCHRIFTEN

Advocatenblad, n° 9 - November 1954.

Mr A. Schenkeveld : In memoriam Mr A.J.M. Leesberg. — Dr E.D. Hirsch Ballin : Recht op brieven. — Prof. Mr J.M. van Bemmelen : Dwang tot betaling van honorarium? — Mr H.J. Bouman : Het Stage-reglement. — Mr H.J.M. Gerlings : Respecteer de particuliere sfeer ; Kostenbegroting in burgerlijke Zaken. — Mr C.H. Telders : Een paleis van justitie aan het Korte Voorhout.

Nederlands Juristenblad, afl. 40 - 20 November 1954.

Mr J.H. Blaauw : De rechtsverhouding tussen architect en opdrachtgever (I). — Mr A.H. Lycklama : Verblijf van minderjarigen buitenhuis tegen wil van ouders of voogd. Prof. Mr J.M. van Bemmelen : Vergadering van de Vereniging voor rechtspraak op 6 November 1954 te Utrecht. — Mr J. Vis, Droit de visite. — Mr Th. Ph. Van Raalte : De grove leugen. — Mr Dr J.H.R. Sinninghe Damsté : « Ende siet, sij waren seer dorre » m.o. Redactie.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, n° 4374 - 20 November 1954.

Mr Sonja Boekman : Titels van kranten en tijdschriften (III, slot). — Mr H.B.M.H. Boitelle : Over de dwaling, m.o. Prof. Mr P.W. Kamphuisen. — Prof. Mr G. de Grooth : Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Verbintenissenrecht 1953 (VIII).

Journal des Tribunaux, n° 4041 - 21 novembre 1954.

O. Willems : La procédure de conciliation en matière fiscale. — Jurisprudence.

Journal des Tribunaux d'Outre-Mer, n° 53 - 15 novembre 1954.

A. Sohier : Les terres indigènes (I) IV. Droits actuels des groupements. — Jurisprudence.

Revue de l'Administration et du Droit Administratif de la Belgique, 11° livr. 1954.

F. Dumon : La protection de l'état contre la subversion.

Revue de Droit Intellectuel - l'Ingénieur - Conseil, n° 10 - octobre 1954.

R. Nancy : Quelques considerations sur la législation des brevets. Jurisprudence belge.

Recueil Dalloz de Doctrine de Jurisprudence et de Législation, 38° cahier - 20 novembre 1954.

Christian Gabolde : L'assistance judiciaire devant le tribunal administratif. — Maurice Liotard : La protection des appellations d'origine de produits étrangers, spécialement de vins espagnols. — P.A. La recevabilité de l'appel des jugements statuant sur la mise en liberté provisoire, en matière de flagrant delit. — F.G. : Les éléments constitutifs du délit de proxénétisme de l'art. 334 - 2° c. pén. — Paul Esmein : La fraude du bailleur de locaux commerciaux détruits par fait de guerre, faisant échec au droit du preneur au report de son bail sur l'immeuble reconstruit. — Paul Laloz : Commentaire de la loi du 3 avril 1953 modifiant l'art 19 de la loi du 11 févr. 1950 relative aux conventions collectives et aux procédures de règlement des conflits collectifs de travail.